

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА
АКАДЕМІЯ»

Факультет соціальних наук і соціальних технологій

Кафедра соціології

Диплом

Освітній ступінь – бакалавр

на тему

ВИКОРИСТАННЯ ДИСКУРСИВНИХ СТРАТЕГІЙ У
ІНФОРМАЦІЙНІЙ ВІЙНІ З РОСІЄЮ

Виконала студентка 4 р.н.:

Аль Захран Алісар

Наукова керівниця:

Осипчук Анна Дмитрівна

кандидатка соціологічних наук,
доцентка

Рецензент:

Яковлев Максим Володимирович

доцент

Кваліфікаційна робота захищена з
оцінкою «_____»

Секретар ЕК: _____

«___» _____ 2021 р.

Київ – 2021

ЗМІСТ

<i>ВСТУП</i>	3
<i>РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ДИСКУРСИВНИХ СТРАТЕГІЙ У ІНФОРМАЦІЙНІЙ ВІЙНІ</i>	6
1.1. Поняття дискурсивної стратегії в соціології	6
1.1.1. Основні теоретичні підходи до визначення дискурсивних стратегій	7
1.1.2. Види дискурсивних стратегій	10
1.1.3. Поняття дискурсивних в інформаційній війні	12
1.2. Поняття інформаційної війни в контексті війни з Росією щодо Криму	13
1.2.1. Інформаційна агресія проти України	19
1.2.2. Інформаційна війна та Крим	21
<i>РОЗДІЛ 2. ДИСКУРСИВНІ СТРАТЕГІЇ В УКРАЇНСЬКИХ ТА РОСІЙСЬКИХ МЕДІА НОВИНАХ</i>	25
2.1. Методологія дискурс аналізу новин	25
2.2. Дискурсивні стратегії в інформаційній війні на прикладі новин про Крим	29
2.3. Типізація використання дискурсивних стратегії в інформаційній війни з Росією	38
<i>ВИСНОВКИ</i>	44
<i>СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ</i>	47
<i>ДОДАТОК А</i>	51
<i>ДОДАТОК Б</i>	61
<i>ДОДАТОК В</i>	68
<i>ДОДАТОК Г</i>	74

ВСТУП

У 2014 році Україна зазнала агресії з боку Російської Федерації, що призвело до тимчасової окупації Автономної Республіки Крим та часткової втрати ще двох територіальних одиниць України – Донецької та Луганської областей. Таке втручання на територію України було результатом інформаційної війни України та Росії. В інформаційній війні використовують вплив засобами масової інформації. Саме тому зріс рівень маніпулювання ЗМІ, який надалі переріс у відкриту агресію, не лише мовну, але і інформаційну. Під час інформаційної агресії застосовувалась мова ворожнечі та вплив на цільову аудиторію різними мовленнєвими засобами. В умовах інформаційної війни вибудовувались дискурсивні стратегії, які були розглянуті через призму маніпулювання думками цільової аудиторії (читачів, населення України та інших). Війна нового покоління, а саме так називають інформаційну війну Росії за “доктриною Герасимова”, містить дестабілізуючу пропаганду для посилення невдоволення країною серед її населення. Для досліджень настроїв, засобів комунікації та їх застосування в медійних просторах використовують метод дискурс-аналізу. Він акцентує увагу на мовленнєвих засобах та зв’язку між тим, як вербальна комунікація впливає на соціальні дії індивідів. В свою чергу, стратегію можна тлумачити, як засіб структурування цілей. Вона доповнює дискурс-аналіз тим, що пояснює, як саме можна віднайти зв’язок між комунікацією, вербальними засобами, соціальною дією та настроями в суспільстві. Саме використання дискурсивних стратегій в медійних текстах призвело до навмисного введення аудиторії в оману. В результаті, це надало можливість агресору маніпулювати і впроваджувати власні ідеї та ідеологію.

Сторони, які беруть участь в інформаційній війні, ведуть боротьбу за встановлення домінування в сфері впливу на свідомість і поведінку цільової аудиторії. Враховуючи це, інформаційна війна – війна вербальна, війна дискурсів та висвітлення подій. Указ Президента України “Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)” був спрямований на введення санкцій проти осіб та компаній задля національної безпеки та уникнення розповсюдженню російської пропаганди.

Дискурс інформаційної війни характеризується увагою до певних тематик так наприклад: до легітимності дій Росії щодо Криму чи правильне використання термінології до тимчасових окупованих територій в контексті війни з Росією. Події 2014-2015 років на території Криму показали вплив “російського світу” на ідеологічні установки громадян України, особливо на території Криму. Інформаційна війна на медійних просторах щодо тематики Криму, з’явилась завдяки різного роду сепаратистських рухів та ненависті до української культури. Події, які призвели до дестабілізації соціальної позиції населення Криму були результатом маніпулювання медіа в інформаційній війні з Росією.

Мета – з’ясувати, як використовуються семантична, прагматична та риторична стратегії у інформаційній війні з Росією щодо Криму.

Об’єкт – інформаційна війна Росії проти України у 2014-2021 роках щодо Криму.

Предмет – дискурсивні стратегії, які використовуються в інформаційній війні Росії проти України щодо Криму.

Завданням цієї роботи є:

1. Окреслити теоретичні підходи до визначення понять дискурсивні стратегії та інформаційна війна.
2. Охарактеризувати використання дискурсивних стратегій у інформаційній війні з Росією щодо Криму.
3. Визначити дискурсивні стратегії в новинах українських та російських онлайн порталів щодо Криму.
4. Типізувати використані дискурсивні стратегії в інформаційній війні з Росією щодо Криму.

Теоретико-методологічний підхід цього дослідження базується на теорії дискурсивних стратегій в соціології таких науковців як Ван Дейк Т.А., Карвальйо А., Водак Р. та теорії про інформаційну війну на основі робіт Копилова С.А., Бега І.Д. та ін., Герасимова В., Тірпака Дж. А., Хайзера Х., Національної Наукової Ради, Таддео М., Коппа К., Бернс М., Кроуфорд Б., Лібіцького М., Берзіньш Я.

Емпірична база дослідження: побудована на проведенні дискурс-аналізу семи українських та трьох російських текстів новин на онлайн-порталах з 2014 по 2021 років. А саме були проаналізовані “Дождь” (російський онлайн портал), “Газета.ru” (російський онлайн портал), “Lenta.ru” (російський онлайн портал), “Уніан” (український онлайн портал), “UATV” (український онлайн портал), “Крим.Реаліі” (український онлайн портал), “Укрінформ” (український онлайн портал), “Obozrevatel” (український онлайн портал), “Українська Правда” (український онлайн портал), “BBC News Україна” (український онлайн портал) в рамках інформаційної війни з Росією щодо Криму. Використання цього якісного методу допомагає визначити, у який спосіб використовують дискурсивні стратегії в російських та українських текстах на онлайн-порталах новин в інформаційній війні з Росією щодо Криму.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ДИСКУРСИВНИХ СТРАТЕГІЙ У ІНФОРМАЦІЙНІЙ ВІЙНІ

Сьогодні аналіз дискурсивних стратегій у вивченні мовної діяльності людини застосовується при соціології, філософії, етнології, антропології та в інших галузях. При аналізі інформаційної війни дискурсивні стратегії допомагають краще усвідомити прояви маніпуляцій, агресії чи будь-якого впливу від країн через мовні акти.

1.1. Поняття дискурсивної стратегії в соціології

Події 2014 року стали для України поштовхом для відокремлення російського дискурсу від українського. Ведення війни за території, а саме тимчасово окуповану Автономну Республіку Крим, м. Севастополь, окремі райони Донецької та Луганської областей, водночас призвело до протистояння на інформаційних просторах України та Росії. Використання різних мовленнєвих засобів, маніпуляцій та технологій, можна було простежити ще до початку війни. Адже сам процес введення російського дискурсу на територію України був одним з засобів досягнення цілей Росії для відокремлення певних територій в майбутньому. Пропаганда російських ЗМІ, особливо на окупованих територіях, стала тиском для української громади, адже відбулось зміщення поняття національної приналежності.

Для досліджень настроїв, засобів комунікації та їх застосування в медійних просторах, використовують метод дискурс-аналізу, який акцентує увагу на мовленнєвих засобах та зв'язок між тим, як вербальна комунікація впливає на соціальну дію індивідів. Тоді як, стратегію можна тлумачити, як засіб структурування цілей індивідом. У дискурс-аналізі, дискурсивні стратегії, є частиною комунікації, вербальних засобів, соціальної дії. Також вони допомагають краще дослідити характер настроїв у суспільстві. Навіть якщо повністю контролювати, як саме індивід буде діяти, неможливо, прослідити процеси, які відбуваються в мозку під час комунікації, але можна задати напрямок думок. Для задання напрямку думок та ідей у індивідів

використовуються мовленнєві засоби у дискурсивних стратегіях. Проте, складно визначити, чи буде особа слідувати цим засобами, оскільки можуть з'явитись сильніші дискурсивні стратегії, але вже на інших інформаційних медіапросторах. Тому, те, що формується у свідомості індивіда, слугує, як постулат для досягнення цілей, які є прихованими або відкритими. І під час використання мови, через новини чи будь-які інші медіа, людина використовує висловлювання через призму своїх інтересів для реалізації порозуміння аудиторії.

1.1.1. Основні теоретичні підходи до визначення дискурсивних стратегій

Концепція дискурсивної стратегії застосовується для позначення різних явищ, починаючи від когнітивних процесів до способів подолання комунікативних проблем. Дискурсивні стратегії розуміються як форми дискурсивного маніпулювання реальності соціальними суб'єктами для досягнення певної мети.

Стратегії можна тлумачити, як засіб для досягнення цілей використовуючи різні мовленнєві засоби. Застосовуючи дискурсивні стратегії у інформаційній війні, можна змінити ставлення народу до своєї країни та сприйняття певних подій. Дискурсивна стратегія – це засіб, який слугує, як постулат для досягнення цілей, які є прихованими або не основним. Основна ідея, яка вкладена в стратегію, може проявлятися в дискурсі, особливо в медіа. Для нашого дослідження, були взяті стратегії Т. А. Ван Дейка, які можна використовувати в дискурс-аналізі (Ван Дейк, 2000, с. 278):

1. “Прагматичні стратегії націлені на гнучке і ефективне досягнення прагматичних цілей.”
2. “Семантичні стратегії націлені на оптимальне оновлення епізодичних моделей, включаючи формування семантичної макроструктури дискурсу або його фрагмента. (Приклади, пояснення, узагальнення, короткий виклад, оголошення про будь-що та інше).”

3. “Риторичні стратегії націлені на оптимальну прийнятність семантичних або прагматичних цілей мовця, наприклад правдоподібності або виконання бажаних дій. Риторичні стратегії є вимір дискурсивного плану, пов'язане з переконанням, і можуть включати в себе використання таких риторичних операцій, як повтор, применшення, перебільшення або метафора”.(Ван Дейк, 2000, с. 278)

За Карвальйо (2008) дискурсивні стратегії журналіста треба розрізняти від стратегій інших соціальних суб'єктів. Для цього вивчають виступи, прес-релізи, звіти, веб-сайти та ряд інших форм спілкування соціальних суб'єктів, що беруть участь у певній проблемі. Тим самим, це допомагає зрозуміти як журналіст будує свою думку та який підтекст він вкладає у свою працю.

В рамках дискурс-аналізу за Водак (2008) слід робити характеристику засобів масової інформації та загальних тем зосереджуючи увагу на контексті, поверхності тексту та риторичних засобах. Поверхність тексту – те, що є очевидним та зрозумілим одразу при аналізі тексту. Прикладом мовних інструментів є образність та словниковий запас: “вид і форма аргументації, певні стратегії аргументації, внутрішня логіка та композиція текстів, явно неявні наслідки та підказки, колективний символізм або «образність», символізм, метафоризм тощо, як у мовному, так і в графічному контексті (статистика, фотографії, малюнки, карикатури тощо), ідіоми, приказки, кліше, словниковий запас та стиль, дійові особи (особа), посилення, наприклад, на науку (науки), подробиці джерел знань тощо”(Wodak, 2008, сс. 28-29).

При аналізі новин, також дивляться на те, як в тексті використовують дискурсивні стратегії, а саме які мовленнєві засоби та маркери. Таким чином пропоную розглянути Табл.1.1.1. Структура аналізу новин за Ван Дейком (Вай Дейк, 2000, с. 277, 278)

**Структура аналізу новин за Ван Дейком (Ван Дейк, 2000, с.277,
278)**

Дискурсивні стратегії	
Стратегія	Мовні засоби та маркери
Риторична стратегія (використання мовних прийомів)	● Засоби, які використовують, щоб показати певну ідею ● Узагальнення, приведення прикладу, поправка, повтор, порівняння ● Використання іронії, сарказму, метафор, контрасту ● Згадування про подію чи особу ● Використання емоційно забарвленої мови або мови ненависті ● Використання так званих “яскравих” заголовків
Риторична стратегія (акцент на достовірності інформації)	● Правдоподібність та виконання бажаних дій. ● Посилання на експерта чи фахове джерело ● Використання порівняння ● Поправка ● Використання даних або статистики в числах

Семантична стратегія, розуміння значень слів в контексті певних подій	● мовний аспект, в рамках певної ідеї, цілі ● Акцент на певну подію або особу
Прагматична стратегія (акцент на цілях направлені на свою вигоду) Позитивна саморепрезентація	● Повтор або залучення уваги до певної ідеї. ● Пом'якшення та зрушення. ● Ухилення від теми.

1.1.2. Види дискурсивних стратегій

У своїй роботі, Ван Дейк (2000, сс. 297-298), виокремив декілька мовних стратегій, які можна використовувати, як інструмент для визначення дискурсу новин:

1. «Узагальнення. Використовується, щоб показати, що (негативна) інформація, тільки що наведена або яка буде наведеною, не просто "випадкова" або "виняткова"; тим-самим підкріплює можливу спільну думку. Типові вирази: "І так завжди", "З цим стикався на кожному кроці", "Це без кінця повторюється"».
2. «Наведення прикладу. Хід, який показує, що загальна думка не просто "надумана", але ґрунтується на конкретних фактах (досвіді). Типові вирази: "Ось, наприклад", "Наприклад, минулого тижня", "Візьміть нашого сусіда. Він ..."».
3. «Поправка. Це риторична стратегія (часто лексична), породжує припущення, що деякі формулювання або референціально "помилкові", або можуть призвести до небажаної інтерпретації та оцінки або асоціацій».
4. «Посилення. Стратегія, спрямована на кращий або більш ефективний контроль над увагою слухача ("залучення уваги"), та поліпшення структурної організації релевантної інформації (наприклад,

негативних предикатів) або на підкреслення суб'єктивної макроінформації».

5. «(Очевидні) поступки. Хід, що дає можливість для умовного узагальнення, дозволяє продемонструвати терпимість і співчуття, частини стратегії позитивної самопрезентації. Типові фрази: "Не варто узагальнювати, але ...", "Голландці теж можуть так поступати" (що є також Порівнянням)».
6. «Повтор. Хід, функції якої близькі до посилення: залучення уваги, структурування інформації, підкреслення суб'єктивних оцінок».
7. «Пом'якшення. Цей хід демонструє розуміння і терпимість, а також, "анулювання" оцінки або узагальнення, які не можуть бути обґрунтовані. Передбачається блокування негативних висновків».
8. «Зрушення. Цей хід типовий для позитивної самопрезентації. Типовий приклад: "Мені-то, загалом, все одно, але інші сусіди з нашої вулиці обурюються"».
9. «Ухилення. З когнітивної точки зору ухилення від розмови або від теми може означати, що з моделі можна витягти тільки нерелевантне, що не придатне для передачі інформації і з пам'яті можна витягти тільки негативний досвід.»
10. «Контраст. Хід, який має кілька когнітивних функцій. Риторичну: привернення уваги до учасників відносин контрасту (структурування інформації). Семантичну: підкреслення позитивних і негативних оцінок людей, їх дій чи властивостей – часто шляхом протиставлення Ми-групи і Вони-групи (типовий приклад: "Нам доводилося довгі роки працювати, а вони отримують допомогу і нічого не роблять", "Нам довелося багато років чекати нової квартири, а вони отримують квартиру відразу ж, як тільки приїдуть") - і всі ситуації, де є конфлікт інтересів» (Ван Дейк, 2000, сс. 297-298).

Виходячи з цього, порівняння медіа новин у інформаційній війні, може ґрунтуватися на семантичній, риторичній та прагматичній стратегіях застосовуючи мовленнєві стратегії, а саме: узагальнення, наведення прикладу,

поправка, посилення, (очевидні) поступки, повтор, пом'якшення, зрушення, ухилення, контраст. При пошуках в аналізі новин на медіапорталах, у контексті інформаційної війни, треба виокремлювали мову ненависті, відношення однієї сторони до іншої чи співвідношення певних тем, моделей та стратегій до уявлень слухача. Саме тому, дискурсивні стратегії, формують уявлення про факти, події та ставлення людей до певних подій. Розуміючи стратегії, які використовують в мові, можна, зрозуміти, що саме, слугує формуванню певних настроїв серед українців, як і допомагає чи запобігає конструюванню ідеї та пропаганди серед аудиторії.

1.1.3. Поняття дискурсивних в інформаційній війні

При аналізі дискурсу конфліктуючих сторін в інформаційній війні, а також соціальних суб'єктів, які виступають проти війни або за, можна зрозуміти і чітко визначити відповідність засобів масової інформації сторін та підвищити обізнаність про множинність та різність поглядів, а також про упередження як у ЗМІ, так і в дискурсах окремих індивідів. Від міфів до стереотипів, які на сьогоднішній день поширюються в медіапорталах та через користувачів соціальних мереж, може слугувати розповсюдженню російської пропаганди. Після початку війни з Росією у 2014 році та тимчасової окупації АР Криму, окремих районів Донецьких та Луганських областей, прослідковується, те як російський дискурс розповсюджується на території України і те, як це стало частиною сепаратизму та розрізнення інформації, яку отримують українці на цих територіях на “свою” та “чужу”.

Аналіз дискурсу починається з вивчення громадської думки стосовно певних проблем в суспільстві, бо більшість соціальних проблем, таких як війна, створено та модифіковано людьми. Це означає, що аналіз текстів новин залежить від різних факторів та цілей дослідження (характер соціальної проблеми, кількість ЗМІ, що підлягають аналізу). І тому поняття дискурсивних стратегій залежить від того, що саме ми шукаємо в текстах. Чи то є пропаганда, чи насмішка, мова ненависті чи навпаки підтримка. Опозиційні поняття, а саме “свій”-“чужий”, які індивід може вкладати у свою мову, можуть створювати

уявлення про подію з вже сформованою думкою. Наприклад через суб'єктивну думку автора.

За Карвальйо (Carvalho, 2008, с. 170) шукаючи дискурсивні стратегії в документах або інформаційних просторах, треба аналізувати дискурс соціальних суб'єктів та їх цитати непрямої мови в новинах. За умови, що цю мову не складають журналісти. Непрямі цитати та те, що говорять індивіди, може слугувати для створення конкретного уявлення, а це вже буде викривлена інформація в Інтернеті та ЗМІ. Тобто заздалегідь написана промова, яку журналісти склали для когось, може містити суб'єктивну думку. А вона, в контексті інформаційної війни, може означати прийняттям позиції однієї з конфліктуючих сторін.

Дискурс інформаційної війни має яскраво виражену емоційно забарвлену мову, яку можна знайти у шоу, на телеканалах, у новинах та в медіа. Наприклад, короткий виклад новин перед початком програми. Можна також використовувати візуальні аспекти: від жестів та міміки до використання певних кольорів чи символіки. Також використання звукових ефектів може впливати на слухача та аудиторію. Наприклад, це є сумна та драматична музика на фоні, коли розповідають про новини, тим самим можна передати настрій слухачеві. В інформаційній війні застосовують різні інтерпретації події ще до події, до дійсності. Таким прийомом є застосування ярликів, аби читач або телеглядач мав вже сформовану думку ще до події або ситуації. Тим самим це ускладнює сприйняття достовірної інформації, оскільки думка вже була сформована, прийнята або відкинута через пропагандиста. Інформаційна війна також містить використання недостовірної інформації та її розповсюдження задля підвищення ненависті у суспільстві.

1.2. Поняття інформаційної війни в контексті війни з Росією щодо Криму

В інформаційному суспільстві контроль інформації, яку отримують люди та влада над джерелами ЗМІ є ключових аспектом при війні. Мас-медіа

призвані вирішувати певні завдання в політичній системі та громадськості, але в реальному житті вони є достатньо самостійні та впливають на аудиторію. Часто потреби громадськості висвітлюються на медійних платформах, що робить ці платформи інструментом для розповсюдження різних цілей та ідей. Зв'язок ЗМІ та політики здійснюється, перш за все, завдяки впливу на інформаційний процес, що в свою чергу дозволяє обраному образу сформувати суспільне ставлення. В умовах інформаційної війни відбувається розрізнення на опозиційні поняття, які можуть призвести до посилення національної ідентичності, так і до її послаблення. Це залежить не лише від народу, але й зовнішніх чинників, такі як ЗМІ. Тоді використання ЗМІ, може спотворити уявлення про певні з цих рис різними способами. За (Копилов, Бех та ін., 2018, с.4) інформаційної війни Росії, медіа можуть акцентувати на “Серед негативних чинників у вихованні національно-культурної ідентичності підлітків варто визначити інформаційну війну та військову агресію РФ по відношенню до України, де особливий акцент був зроблений на:

- російськомовному населенні, відлученому від української мови; перекручуванні історичних фактів та запереченні автентичності української мови та культури та самого існування нації;
- боротьбу за утвердження російської мови як другої державної та витіснення української мови з Медіа-ринку;
- використанні політтехнологій та передвиборчих компаній з метою розмежування регіонів України, зіткнення інтересів на основі різниці та поглиблення суперечностей;
- ностальгії за радянським минулим”.

“Інформаційна війна – будь-які дії щодо заперечення, експлуатації, пошкодження або знищення інформації та функцій противника; захищаючись від цих дій; та використання наших власних військових інформаційних функцій” (Тіграк, 1996, с. 32). Тобто, під час війни, кожна країна націлена на перемогу, а інформаційна війна є фундаментальною для усіх місій.

Основним об'єктом впливу в інформаційній війні є людина, а тому це і є аудиторія: слухачі, читачі, телеглядачі. І інформацію, яку вони отримують, передається у вигляді мови. Мова має вплив на свідомість і світогляд людей, оскільки мова нерозривно пов'язана з усвідомленням та сприйняттям. Використання вербальних засобів в інформаційній війні має за завдання сформувати у людей задані цілі щодо дійсності, усвідомлення та сприйняття. Мова також є об'єктом інформаційного впливу, оскільки існують різні варіанти як і де її можна застосувати. Маніпуляції фактами, які мають прямолінійний характер, де не підміняються самі факти, а лише спотворюється опис та змінюється їх оціночна характеристика.

“Інформаційна війна, може розглядатися як будь-який тип конфлікту, що передбачає маніпуляції, деградацію, заперечення або знищення інформації” (National Research Council, 1998, с.301). А отже, використання мовленнєвих засобів та дискурсивних стратегій є частиною інформаційної війни. За Національною Науковою Радою (1998) те, як “як люди отримують інформацію та як змінюються їхні переконання та рішення в залежності від інформації, доступної їм та тим, з ким вони взаємодіють, а також рішення та переконання друзів та ворогів, є критично важливий у різних військових контекстах, включаючи інформаційну війну” (National Research Council, 1998, с. 303). А отже, потік інформації, яку індивід отримує через будь які медіа або через комунікацію відіграє роль у формуванні рішень та думок в рамках наданої їм теми або тематики.

Інформаційна війна формує сприйняття інформації індивідом, але “рішення, сприйняття, ставлення та переконання людей є функцією відомості, яку вони знають. Люди переймають переважну більшість того, що вони знають, під час взаємодії з іншими, а не через безпосередній досвід. Процеси спілкування, розповсюдження інформації та навчання є ключовими для розуміння поведінки особистості та групи” (National Research Council, 1998, с. 303). Оскільки інформацію отримують більшість читачів новин через мас-медіа, то відбувається легше формування певних думок під час війни. Мас-медіа, а саме інформаційні канали, можуть сприяти формуванню свідомості та

національної ідентичності у індивідів. Це є використання інтернету, радіомовлення, телебачення, преси та кіно.

Хоча і існують незалежні ЗМІ, які висвітлюють новини в рамках опозиції події, так як їм буде краще. Такі ЗМІ розповсюджують російські новини на території України. Це погіршує формування національної ідентичності, адже розуміння, що є “своє”, а що є “чуже”, певна лінія розрізнення понять зникає та розчиняється і тому складніше усвідомити свою приналежність. “Зокрема, засоби масової інформації активно підтримують фірмову, спрощену національну ідентичність, оскільки вони "спираються на певні домінуючі дискурси, що стосуються ідей, пов'язаних із повсякденним розумінням понять “об'єктивність” та мейнстрім” (Huijser, 2009, с. 60). Пропаганда серед населення ідей ворогів може мати деструктивні наслідки для країни, особливо у контексті національної ідентичності. Оскільки пропаганда може змінити погляди на історію, традиції та звички своєї країни і тим самим послабити відчуття приналежності до певної групи та країни.

Згідно з Таддео (Taddeo, 2014) концептуальна перевага інформаційної війни обертається навколо виявлення інформативної природи цього явища. Інформація відіграє вирішальну роль, вона є ціллю, джерелом і середовищем для досягнення мети.

Інформаційна війна полягає в тому, що інформація та пов'язані з нею технології є наступальною зброєю, а також ціллю. Наступальні операції спрямовані на використання технологій або інформації для корупції, експлуатації або заборони доступу до подібних надбань супротивника . Згідно з Копп (Корр, 2000) “найосновніші стратегії в інформаційній війні можна розділити на чотири прості категорії:

1. заперечення інформації , тобто приховування та маскуванню
2. обман та імітування, тобто введення навмисно оманливої інформації
3. порушення та руйнування, тобто вставка інформації, яка спричиняє дисфункцію всередині системи опонента; по черзі відверте руйнування системи

4. диверсія, тобто вставка інформації, яка запускає саморуйнівний процес у цільовій системі суперника” (Корр, 2000).

Згідно з Бернс (Burns, 1999) інформаційна війна – “клас методів, включаючи збір, транспортування, захист, заперечення, порушення та погіршення інформації, завдяки яким людина підтримує перевагу над своїми противниками” (Burns, 1999).

Згідно з Кроуфорд (Crawford, 1999) інформаційна війна заснована на використанні трьох вимірів інформаційного простору. Далі наведена таблиця з роботи Кроуфорд (Crawford, 1999, с. 258), у якій було зазначені три види активів та які вони мають дії в контексті інформаційної війни.

Табл.1.2.

Три рівні інформаційного середовища та дії інформаційної війни згідно з Кроуфорд (Crawford, 1999, с. 258)

Ціль	Дії
Фізичні активи	Пошкодити або знищити інформаційні та комунікаційні системи цілі, використовуючи звичайні методи ведення війни
М'які активи	Впроваджувати, деградувати, підривати інформаційні системи; використовувати зовнішніх акторів та пошкоджених інсайдерів для злому брандмауерів та погіршення можливостей інформаційних систем цілі, використовуючи шкідливе програмне забезпечення

Психічний актив	Безшумне проникнення
Психічний актив	інформаційних та комунікаційних систем, цілі для управління сприйняттям, формування думок сприяння обману та участі у гносеологічній війні

Отже, інформаційна війна – це ворожа діяльність, спрямована проти супротивника на інформаційному просторі. З Табл.1.2. Три рівні інформаційного середовища та дії інформаційної війни згідно з Кроуфорд (1999), було визначено, що психічний актив має такі “дії”: управління сприйняттям, формування думок, сприяння обману та участі у інформаційній війні. Це схожі цілі дискурсивних стратегії і тому, те, як їх застосовують та розповсюджують в медіапросторах може впливати на хід інформаційної війни.

Інформаційна війна має декілька складових і згідно з Лібіцького (Libicki, 1995) можна виділити, що “Найважливіший аспект інформаційної війни є заперечення (або спотворення) інформації та її захист. Хакерська війна та інформаційна блокада чітко вписуються в це визначення. Війна на основі розвідки може бути включена, якщо атаки на інструменти та цілісність систем збору стає важливою для звичайних операцій. Психологічна війна також стосується заперечення, в тому сенсі, що піднесення одного сприйняття зазвичай підпорядковує собі протилежність (наприклад, нація є або доброзичливою, або ворожою). Кібервійна також підходить як “мішок”, в якому перемішуються війни та інформація” (Libicki, 1995, с. 8).

До психологічної війни можна також віднести використання маніпуляцій в медіа, а саме маніпулювання людьми за допомогою і через засоби масової інформації. В інформаційній війні, це не єдиний інструмент медіа конструювання реальності, але може бути застосовуваним для спонукання прийняття рішень у людей. Також для виконання бажаних цілей авторів чи сайтів, кому це потрібно. У випадку з війною, медіа маніпулюванню, підвладні мільйони осіб, від читачів пабліків чи новин до

телеглядачів. Використання мовленнєвих засобів, введення в оману та дезінформація є частиною психологічного контролю противника над людьми.

1.2.1. Інформаційна агресія проти України

Приховане маніпулювання може перерости у відкриту агресію і оскільки в медійному дискурсі агресія може здійснюватися як вербальними, так і невербальними засобами, то можна це вважати інформаційною агресією. Вона ґрунтується на використанні мови, тобто через вербальну складову. Вона може проявлятися через використання різних стратегій і тактик, серед яких можна виділити пряме звинувачення, загрозу, брехню, іронію, сарказм, навішування ярликів. Згідно з Міністерством Закордонних справ України “військова агресія - лише один із елементів російської гібридної війни проти України. Інші елементи:

1. пропаганда, заснована на брехні та фальсифікаціях;
2. торгово-економічний тиск;
3. енергетична блокада;
4. терор та залякування українських громадян;
5. кібератаки;
6. рішуче заперечення самого факту війни проти України, незважаючи на велику кількість незаперечних доказів;
7. використання проросійських сил та держав-сателітів у власних інтересах;
8. звинувачення іншої сторони у власних злочинах” (Міністерство Закордонних справ України, 2019).

Термін “гібридна війна” стосується російської військової агресії проти України і тому його елементи були розглянуті у цій роботі. Використання пропаганди, заснованої на брехні та фальсифікаціях також стосується використання різних мовленнєвих засобів у дискурсивних стратегіях в контексті інформаційної війни. Використання елементів гібридної війни у інформаційній може призвести до зміщення поняття національної ідентичності, адже вводиться російський наратив. А в умовах інформаційної

війни, поняття національної ідентичності українців є частиною ототожнення себе з певною культурою та традиціями українців.

Національній ідентичності характерна національна гідність, історична пам'ять про країну, рідну землю, патріотизм та національна самосвідомість – відчуття приналежності. Де поняття національна ідентичність ґрунтується на громаді, а саме те, що є такі поняття:

“Наявність тих спільних тверджень дозволяє нам сформулювати такі найголовніші риси національної ідентичності:

- 1) історична територія, або рідний край;
- 2) спільні міфи та історична пам'ять;
- 3) спільна масова, громадська культура;
- 4) єдині юридичні права та обов'язки для всіх членів;
- 5) спільна економіка з можливістю пересуватись у межах національної території” (Сміт, 1994).

І у цьому випадку, можна зазначити, що рідний край, є важливим при формуванні національної ідентичності, адже людина прив'язана до певної території, це вже виробляє певний зв'язок з історичним минулим країни. Так само, сюди відноситься історична пам'ять, важливо розуміти звідки походить коріння людини, яка історія її країни і її нації.

Спільна культура є важливим при формуванні традицій та різних цінностей, яким людина може слідувати. І якщо на території є пропаганда чужої країни, це призводить до дестабілізуючих процесів. Тому російський наратив може містити маніпуляції і змінювати ставлення українців до подій в країні, наприклад до тимчасової окупації Автономної Республіки Крим і м. Севастополя. Новини можуть містити російську пропаганду (а це можуть бути і україномовні ЗМІ), які слідують російському наративу. У роботі Джейтнер (2015) було зазначено, що “російський наратив орієнтований як на вітчизняну, так і на іноземну аудиторію, описує “русский мир”, “російські цінності” і навіть “російську душу”. Він націлений не тільки на громадян Росії, але і на все російськомовне населення” (с. 92). Це означає, що на медіапросторах кожен читач новин, може зіткнутись з інформацією, яка матиме російський

наратив. Така інформація не обов'язково має бути написана російською мовою.

“У війні завжди існували тісні стосунки між інформаційною війною та традиційними військовими операціями. У Криму весь перебіг подій від захоплення парламенту Сімферополя до спірного референдуму та анексії Криму Росією - був охоплений складними зусиллями щодо контролю над потоком інформації” (Jaitner, 2015, с. 91). Навіть при тому, що в роботі автор застосовує термін “анексія”, це не змінює ідеї про те, що дії Росії у інформаційній війні транслуються у військових операціях, як було з референдумом.

Інформаційна агресія проявляється на рівні розповсюдження російської пропаганди. Оскільки в Україні є аудиторія, яка споживає інформацію російською мовою, то може відбуватись введення дезінформації, мови ненависті проти українців та української культури чи історії. Маніпуляція інтерпретацій подій в Україні та висвітлення зі сторони російського світу є інструментом для досягнення Росії своїх цілей.

1.2.2. Інформаційна війна та Крим

Тимчасовій окупації Автономної Республіки Крим і міста Севастополя Росією передувала довготривала російська інформаційна пропаганда та політика. Розповсюдження “русского мира” серед російськомовного населення пострадянських країн та України спричинило виникненню затримки у розвитку країни від ідеології радянського союзу. Від початку тимчасової окупації Автономної Республіки Крим і міста Севастополя Росія почала вести політику зміни кримського інформаційного простору, заміщення українських мас-медіа на російські чи проросійські. Політика Росії змушує людей, які відносять себе до українців та українських медіа, їхати з Криму.

Новий метод ведення війни Росії, а саме “доктрина Герасимова” є ключової в інформаційній війні з Росією, оскільки “Дистанційний безконтактний вплив на супротивника стає головним способом досягнення цілей бою і операції” (Герасимов, 2013). А отже, ці операції можуть проводитись через медіаплатформи, наприклад для пропаганди “русского

мира”, що і є війною без бою. Війна нового покоління за “доктриною Герасимова” містить дестабілізуючу пропаганду для посилення невдоволення серед населення країною. “Іншими словами, росіяни поставили ідею впливу в центр їхнього оперативного планування і використали для цього всі можливі важелі: вмілі внутрішні комунікації; операції обману; психологічні операції та добре побудовані зовнішні комунікації” (Bērziņš, 2014, с. 6).

Після “референдуму” у 2014 році, на території Автономної Республіки Крим і міста Севастополя, парламент Криму попросив жителів “приєднатися” до Росії, тобто від’єднатись від України та пізніше замінити паспорт на російський.

“Окупаційні війська та парамілітарні загони досить швидко встановили контроль над цивільними об’єктами в Криму: органами влади, морськими портами та аеропортами, телекомунікаційними системами, стратегічними підприємствами тощо. Залишалися військові частини збройних сил, прикордонної служби, внутрішніх справ та служби безпеки України, які були озброєні та могли чинити спротив інтервенції. Росіяни брали до уваги загальну політичну ситуацію, тому розраховували нейтралізувати військовий контингент України в Криму без збройного протистояння” (Воляннюк, Добровольська, Майоров, 2019, с. 71). Розглядаючи перебіг подій (від захоплення парламенту АР Криму до референдуму та тимчасової окупації АР Крим Росією), бачимо, що Крим був захоплений аби контролювати потік інформації, яку отримували жителі Автономної Республіки Крим і міста Севастополя.

Таким чином можна виокремити те, що для захоплення інформації треба мати певну стратегію, а в рамках інформаційної війни, Російська Федерація змінила стратегію ведення війни (Tchekinov & Bogdanov, 2013, сс. 15-22, як. цит. у Bērziņš, 2014, с. 6): “Перший етап: невійськова асиметрична війна (охоплює інформаційні, моральні, психологічні та інші заходи, як частину плану створення сприятливих політичних, економічних та військових установ). Другий етап: спеціальні операції з метою введення в оману політичних та військових керівників шляхом скоординованих заходів. Третя

фаза: залякування, обман та підкуп урядових та військових офіцерів з метою змусити їх відмовитись від службових обов'язків. Четверта фаза: дестабілізуюча пропаганда з метою посилення невдоволення серед населення. П'ятий етап: створення заборонених для польоту зон над країною. Шостий етап: початок військових дій. Сьомий етап: поєднання цілеспрямованої інформаційної операції, операцій електронної війни. Восьма фаза: знищення вцілілих підрозділів противника за допомогою спеціальних операцій, що проводяться розвідувальними підрозділами” (Tchekinov & Bogdanov, 2013, сс. 15-22, як. цит. у Bērziņš, 2014, с. 6).

Інформаційна війна Росії проти України побудована на втручанні в людську свідомість та кіберпросторі. Зміна ставлення населення до країни та дезінформації, внутрішня комунікація та розділення на сторони, а саме “свої”-“чужі”. Таким чином, Крим був окупований і українські інформаційні джерела підпали під тиск російських сил та пропаганди. Різні ЗМІ мали переїжджати з Криму, оскільки журналісти та люди, які там працювали, відчували небезпеку з боку Росії.

Отже, у цьому розділі, були проаналізовані такі поняття, як інформаційна війна, дискурсивні стратегії, інформаційна агресія. Такі терміни стосуються висвітлення подій, а саме тимчасової окупації Автономної Республіки Крим і міста Севастополя та тимчасової окупації окремих районів Луганської та Донецької областей Росією. Вплив медіа, дезінформації та пропаганди через ЗМІ, може сприяти формування думки українців. Саме використання мови та дискурсивних стратегій є ключовим при аналізі новинних медіа. Сучасна інформаційна війна базується на розповсюдженні хибної інформації та введення ідеології “русского мира” для дестабілізації ситуації в Україні та особливо на території тимчасово окупаної Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, тимчасово окупованих окремих районів Луганської та Донецької областей. Тим самим відбувається розділення населення та зміщення понять національної ідентичності та приналежності до певної культури та історії.

Конструювання ідеї та пропаганди серед аудиторії є однією з стратегій інформаційної війни з боку Росії. При аналізі новин було встановлено, що конфліктуючі сторони в інформаційній війні, а саме Україна та Росія, використовують стратегії, а саме риторичну, семантичну та прагматичну. Застосування маніпуляцій та пропаганди, які на сьогоднішній день можуть поширюватись через користувачів соціальних мереж та читачів новин, може слугувати розповсюдженню російської пропаганди. Особливо після тимчасової окупації АР Криму та м. Севастополя та тимчасової окупації окремих районів Донецьких та Луганських областей у 2014 році, прослідковується інтегрування російського дискурсу на території України та Криму і це був початок до розповсюдження сепаратизму та розрізнення інформації, яку отримують українці на тих територіях.

РОЗДІЛ 2.

ДИСКУРСИВНІ СТРАТЕГІЇ В УКРАЇНСЬКИХ ТА РОСІЙСЬКИХ МЕДІА НОВИНАХ

2.1. Методологія дискурс аналізу новин

Розглядаючи новини, акцент робився на використанні дискурсивних стратегій в російських та українських медіа, які є доступні на території України. Адже згідно результатів опитування USAID-Internews “Ставлення населення до ЗМІ та споживання різних типів медіа у 2020 році” – 17 % українців використовують російські медіа як джерела отримання новин. Інформацію наведено в Рис.2.1. “Ставлення населення до ЗМІ та споживання різних типів медіа у 2020 році.

На Рис.2.1. “Ставлення населення до ЗМІ та споживання різних типів медіа у 2020 році за даними USAID” було зазначено “Рейтинг російський ЗМІ (Інтернет)”, за яким було обрані, як найбільш відвідувані онлайн портали новин: “Gazeta.ru”, “Tvrain.ru”, “Lenta.ru”. Також було зазначено “Рейтинг загальнонаціональних ЗМІ (Інтернет), де українці обрали: “Українська Правда”, “Обозреватель”, “Громадське.ТВ (онлайн)”. І хоча у 2020 році лише 17% українців користувались російськими ЗМІ, як джерелом для отримання інформації, вони зазначили, що 28% оточення користуються російськими згідно з даними USAID (2020).

Рис.2.1. Ставлення населення до ЗМІ та споживання різних типів медіа у 2020 році за даними USAID

Ставлення населення до ЗМІ та споживання різних типів медіа у 2020 році

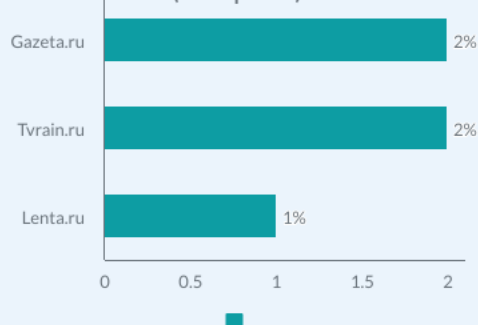
Автор інфографіку: Аль Захран Алісар

Російськими ЗМІ користуються тільки 17% українців, проте, користування оточенням російськими ЗМІ становить 28%.

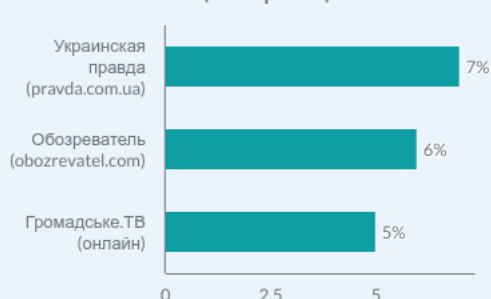
Серед російських ЗМІ українці найчастіше віддають перевагу телебаченню (телеканали (НТВ-Мир), Россия 24, РТР-Планета, Первый канал) та інтернет-виданням (Vesti.ru, Tvrain.ru, Gazeta.ru, Lenta.ru)

* В 2020 році 77% респондентів зазначили, що їм важко згадати назву інтернет сайту

Рейтинг російських ЗМІ (Інтернет)

Рейтинг загальнонаціональних ЗМІ (Інтернет)

Щорічне опитування USAID-Internews «Ставлення населення до ЗМІ та споживання різних типів медіа у 2020 р.»
Дослідження було виконано соціологічною компанією InMind на замовлення міжнародної організації Internews, що реалізує «Медійну програму в Україні» за фінансової підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (USAID). Режим доступу <https://internews.in.ua/wp-content/uploads/2020/10/2020-Media-Consumption-Survey-FULL-FIN-Ukr-1.pdf>

powered by

PIKTOCHART

А отже, наявність пропаганди “руського мира” через російськомовні та російські онлайн портали новин, може в результаті змінити відчуття приналежності до України серед населення, яке використовує ці онлайн портали як основні джерела інформації. Було обране саме це опитування, оскільки з кожним роком відсоток осіб, які переходять на джерела інформації в Інтернеті збільшується. А отже, при аналізі потрібно було спиратися на те, звідки саме в Інтернеті отримують інформацію споживачі новин. Таким чином, це опитування надало інформацію про споживання українцями різних типів медіа за 2020 рік, що допомогло звужити пошук українських та російських онлайн порталів новин для цього дослідження.

Було враховано, що у 2021 році згідно Указу Президента України були введені санкції проти Тараса Козака, "Новий формат", "Аріадна ТВ", "ТВ Вибір", "Партнер ТВ" та "Лідер ТВ", "ТЕЛЕРАДІОКОМПАНІЯ "112-ТВ", "НОВИНИ 24 ГОДИНИ", "Нові комунікації" на 5 років (УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ №43/2021, 2021). Отже, такі онлайн портали як “Zik”, “NewsOne”, “112 Україна” були заблоковані на території України. Вони не були враховані при відборі, адже наразі вони заблоковані.

Визначаючи онлайн портали новин були враховані такі фактори: їх ідейні та ідеологічної напрямки, а також новина. Були розглянуті новини, які стосувались питань спроби анексії та тимчасової окупації Криму, а саме “Кримська платформа” та “Чий Крим”. Були обрані саме ці теми, адже при відборі статей на тематику Криму на онлайн порталах, був виокремлений термін “анексія”. Анексія означає, що Росія приєднала Крим до себе. А згідно з чинним українським законодавством, до територій, які зазнали агресії з боку Росії треба застосовувати термін “тимчасово окупована територія”.

“Стаття 3. Тимчасово окупована територія

1. Для цілей цього Закону тимчасово окупованою територією визначається:

1) сухопутна територія Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, внутрішні води України цих територій;

2) внутрішні морські води і територіальне море України навколо Кримського півострова, територія виключної (морської) економічної зони України вздовж узбережжя Кримського півострова та прилеглого до узбережжя континентального шельфу України, на які поширюється юрисдикція органів державної влади України відповідно до норм міжнародного права, Конституції та законів України;” (Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України, 2014).

Тоді, як “Кримська платформа” – проєкт започаткований Україною для привернення уваги інших країн до окупації Криму і посилення міжнародного агресії та тиску з боку Росії. Мета проєкту – деокупація території АР Криму та м. Севастополя. В указі Президента України №78/2021 “Про окремі заходи, спрямовані на деокупацію та реінтеграцію тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя” (УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ №78/2021, 2021) було вказано: “З метою консолідації міжнародних зусиль, спрямованих на деокупацію та відновлення територіальної цілісності України, подолання наслідків, спричинених тимчасовою окупацією Російською Федерацією Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, постановляю:

- 1) розробити та затвердити у шестимісячний строк Стратегію розвитку кримськотатарської мови на 2022 – 2032 роки;
- 2) розробити та забезпечити виконання першочергових заходів щодо розвитку кримськотатарської мови, зокрема із затвердження алфавіту кримськотатарської мови на основі латинської графіки;
- 3) забезпечити інформування міжнародних партнерів України про заходи, здійснювані з розвитку кримськотатарської мови.
- 4) забезпечити належний інформаційний супровід заходів щодо розвитку кримськотатарської мови.”

Таким чином цей Указ Президента України націлений на те аби “привернути увагу Генеральної Асамблеї ООН до проблеми тимчасової окупації Криму Росією” (УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ №78/2021, 2021).

Згідно з Указу Президента України (2021), президент звертає увагу на критерій важливості мови і що кримськотатарська мова є елементом збереження ідентичності корінних народів. Тому при аналізі новин, виокремлювали те, як новинний медіапортал висвітлює тему “Кримської платформи”. І чи при формуванні дискурсивними стратегіями з’являється пропаганда чи дезінформація у тексті.

Емпіричною базою дослідження є матеріали, а саме випуски новин таких онлайн порталів у проміжку 2014-2021 роки: “Дождь” (російський онлайн портал), “Газета.ru” (російський онлайн портал), “Lenta.ru” (російський онлайн портал), “Уніан” (український онлайн портал), “UATV” (український онлайн портал), “Крим.Реалії” (український онлайн портал), “Укрінформ” (український онлайн портал), “Obozrevatel” (український онлайн портал), “Українська Правда” (український онлайн портал), “BBC News Україна” (український онлайн портал). Тобто, для аналізу новин було обрано 10 онлайн порталів, відбір відбувався за критеріями країна належності, новина та рейтингом загальнонаціональних ЗМІ в інтернеті. Обрані до розгляду новини зачіпала різні тематики (війна, політика, сприйняття інформації, інформаційна війна, національна ідентичність та приналежність).

2.2. Дискурсивні стратегії в інформаційній війні на прикладі новин про Крим

Використання війни нового покоління за “доктриною Герасимова” призвело до дестабілізуючої пропаганди та посилення невдоволення серед населення країни. Таким чином у аналізі новин на тематику щодо Криму розглядались дві теми, а саме “Кримська платформа” та “Чий Крим” на українських та російських онлайн порталах, якими користуються на території України. Були обрані саме ці тематики, оскільки “Чий Крим” зачіпає питання приналежності території певній країні, а тобто може стосуватись того, яку національну ідентичність мають люди, які проживають на території АР Крим та м. Севастополь. Також ця тематика стосується розповсюдження ідеї “русского мира”. Тоді як “Кримська платформа” зачіпала тему деокупації території та геополітику. Аналіз цих тематик, допоміг краще зрозуміти, які

дискурсивні стратегії застосовували українські та російські медіапростори в конструюванні дискурсу.

У роботі аналізувалась тематика новин щодо Криму – “Чий Крим”. Після тимчасової окупації Автономної Республіки Крим та міста Севастополя у 2014 році, на просторах інтернету було розповсюджено інформацію про “анексію Криму”. Також можна було прослідкувати появу інформації про те, що історично Росія має право на територію АР Криму і це є не “спроба анексії”, а “повернення території”. Звідси і з’явилося питання на тематику Криму – “Чий Крим”. Тим самим Росія використовувала дискурсивні стратегії в інформації, яку вони подавали через онлайн портали. Ця інформація могла містити пропаганду “руського мира” та дезінформацію.

Тому були розглянуті та типізовані новини на онлайн порталах. Так наприклад у Табл.2.2. Дискурсивні стратегії в новинах українських онлайн порталів I, можна побачити приклади найяскравіших цитат “UATV” “Укрінформ”, “Obozrevatel”, “BBC News Україна”. Також для того аби детально переглянути усі цитати див. Додаток А. Табл. А.2.2..

Табл.2.2.

Дискурсивні стратегії в новинах українських онлайн порталів частина I

Стратегії	Новини онлайн порталів			
	Obozrevatel	BBC News Україна	UATV	Укрінформ
Риторична стратегія	“хтось у Кремлі сильно переймається долею кримчан.” “Це ілюзія. Росія – це страшний режим, де людське життя нічого не коштує”	“російський президент відкрив скриньку Пандори.” “Розмови про те, де і чия земля, гарні для теоретичних вправ”	“Крим, як особливий регіон, що межує зі степом, у якого є гори, вихід до моря – був дуже привабливим місцем проживання для багатьох народів”	“Вопрос принадлежности полуострова не дает им спать спокойно” «дать несколько уроков идеологам "Крым наша" и восполнить пробелы в их образовании»

“Яскраві” заголовки (риторична стратегія)	“Ярменко: у Криму немає майбутнього з Росією. У Кремлі розуміють, що питання з півостровом не закрите”	“Так чий же все-таки Крим?” “Чия земля?”	—	“Почему Крым может быть только Крымом, а не Тавридой или Тартарией”
Посилання на експерта чи фахове джерело (риторична стратегія)	—	“за словами сучасного історика... кримський татарин кине в обличчя росіянину: "Колонізатор"	«На думку українських істориків, якщо розглядати з принципів “споконвічності ” та “історичного права”, то Крим треба вважати татарським»	“Укринформ обратился к историку Гульнаре Абдулаевой”
Семантична стратегія	“Крим є анексованим – це означає передача суверенітету над цією територією третьої країні.”	“Крим, що колись був останньою білою територією Росії, сьогодні, фактично, виступає як оплот радянських настроїв, і на мітингах промосковськ их активістів триколори сусідять із червоними прапорами.”	«Однак засоби масової пропаганди РФ, зокрема після окупації Криму, постійно нав’язують своєму населенню та світовій спільноті думку про нібито “відновлення історичної справедливості і повернення Москві споконвічно російської землі”»	“«Крымнаш», – на каждом шагу, как мантру, твердят Россия и ее оккупационна я власть в Крыму”

Прагматична стратегія (позитивна саморепрезентація)	«У 16-му році ми боролися над ключовим терміном, що "Крим — тимчасово окупована територія"»	—	—	—

Перша стаття, яка була розглянута, це новина – “Яременко: у Криму немає майбутнього з Росією. У Кремлі розуміють, що питання з півостровом не закриті” (“Obozrevatel”). У цій новині, автор використовувала інтерв'ю з заступником міністра з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України Ігорем Яременком.

Використання риторичної стратегії найбільше всього у новині від “Obozrevatel” і “BBC News Україна”, де вони частіше з усіх використовували забарвлену мову: “дуже сильно”, “дуже серйозно”, “дуже складно” та “російський президент відкрив скриньку Пандори” чи “пафос солідарності зі своїми - явище тимчасове”. У новині: “Яременко: у Криму немає майбутнього з Росією. У Кремлі розуміють, що питання з півостровом не закриті” (“Obozrevatel”) акцент робився на те, що Крим не належить Росії. А саме те, що Україна намагається ввести правильну термінологію і зробити так, щоб усі визнали нелегітимними те, як згідно Росії, Крим долучився до неї. Тобто не анексія, а тимчасова окупація. І що правильні терміни, це важливо для визначення агресії з боку Росії.

Тоді як у новині: “Так чий же все-таки Крим?” (“BBC News Україна”), автор намагався відмовитись від застосування розподілу на “свій”-“чужий”, але все одно притримувався сторони Росії. Автор зазначав російського активіста Навального, який казав, що Україна та Росія друзі. Також у новині

була розглянута тематика щодо Криму – “Чий Крим?”. Де для переконання у своїй думці, було вказано, що ще за часи СРСР, України, як такої не було. Тоді автор розглядає те, що у випадку, якби розпад СРСР не визнали легітимним, то Україна досі можна було б вважати частиною СРСР. І виходячи з цієї теорії, автор намагався запевнити у тому, що Крим історично належить Росії. Саме таке хибне, з точки зору міжнародного права, складається уявлення про нелегітимне “передання” території АР Криму Росії. Також в BBC News було найбільше використання семантичної стратегії, де онлайн портал використовує пропаганду Російської Федерації та визнає передання Росії території Криму.

Також були проаналізовані новинні онлайн портали “Укрінформ” та “UATV” та було встановлено, що використання риторичної та семантичної стратегій у “Укрінформ” набагато більше ніж “UATV”. У “Укрінформ” була російськомовна стаття, яка ґрунтувалась на історії Криму. Онлайн портал звернувся до історика Гульнаре Абдулаевой, яка пояснила чому сьогодні Крим є Кримом, а не чимось іншим. Історик зазначала, що не можна Крим якимось інакше називати та те, що ця територія ніяк не належить Росії. Уся стаття супроводжувалась використанням риторичної стратегії, а саме сарказму, перебільшення, емоційно забарвленої мови та акцентуванні на тому, що російська пропаганда має вплив на сьогоднішнє трактування подій і піднятті питання приналежності Криму Росії, тобто – “Чий Крим?”.

Тоді як, у статті “UATV”, автор також акцентував увагу на історії Криму і використовував семантичні стратегії та наводив історичні факти, згідно яких було зазначено таке: “Після перебування Криму близько 30 років у складі Росії, було вирішено на найвищому рівні СРСР передати його до складу України”. Згідно цього, юридично Крим є частиною України.

Також у Табл.2.2.1. Дискурсивні стратегії в новинах українських онлайн порталів частина II, можна переглянути найяскравіші цитати з новин таких онлайн порталів: “Крим.Реалії”, “Українська Правда”, “Уніан”. Детальніше див. Додаток Б. Табл. Б.2.2.1..

Табл.2.2.1

Дискурсивні стратегії в новинах українських онлайн порталів частина II

Стратегії	Новини онлайн порталів		
	Крим.Реалії	Українська Правда	Уніан
Риторична стратегія	“«Кримська платформа» буде «епіцентром гібридної війни між Україною і Росією».”	“не визнавала і не визнає” “своє бачення окупації.”	“«донбаський якір», який гальмуватиме широку включеність України в Кримську платформу” “російська страшилка” “Україна має голосно говорити про Крим на усіх майданчиках.”
“Яскраві” заголовки (риторична стратегія)	«Кримська платформа» в 2021 році стане епіцентром гібридної війни України та Росії – Кулеба	“Туреччина знає, чий Крим, але РФ продовжить переконувати її в зворотному”	«Чи стане "Кримська платформа" другим "Мінськом"»
Посилання на експерта чи фахове джерело (риторична стратегія)	—	—	Джерело: прессекретар президента РФ Дмитро Песков, якого цитує російський "Інтерфакс"
Семантична стратегія	“Підконтрольний Росії глава Криму Сергій Аксенов” “створення нового міжнародного майданчика не допоможе «повернути Крим».” “У Кремлі неодноразово вказували на те, що питання Криму	“Туреччина не визнавала і не визнає анексію Криму Росією.” “що РФ не полишає спроби нав’язати Туреччині своє бачення окупації.”	“Росія та російські ЗМІ передбачувано відреагували на ідею створення Кримської платформи з роздратуванням” “рішення про анексію Криму було помилковим, реактивним і необґрунтованим. Значить, Росія розділяє політичну

Семантична стратегія	закрите і Росія не має наміру включати його в міжнародні переговори.”	—	відповідальність за окупацію цих територій.”
Прагматична стратегія (позитивна саморепрезентація)	“координації дій України і міжнародних партнерів стосовно захисту прав кримчан і деокупації анексованого півострова.”	—	—

Було встановлено, що найбільше риторичних стратегій використовувалось в новині: «Чи стане "Кримська платформа" другим "Мінськом"» (“Уніан”), де застосовувалась емоційно забарвлена мова для підсилення думки, що “Кримська платформа” може працювати, якщо тема “Кримської платформи” буде підніматися на міжнародному майданчику. Також в новині від “Уніан” було використано семантичну стратегію, як приклад: “Ідею створення Кримської платформи – переговорного майданчика по Криму – можна оцінювати виключно позитивно”, але також було сказано “існує ризик, що діяльність “Кримської платформи” зведеться до експертно-аналітичної роботи, й не більше. Я думаю, що, швидше за все, так і станеться.” Тут відбулося розділення на дві позиції: платформа сприймається, як спосіб для деокупації Криму і як проєкт, який може залишитись на етапі розгляду і не допомогти країні. Піддаючи сумніву “Кримську платформу”, у читачів може скластись хибне уявлення про ефективність проєкту.

Тоді як, в новинах від “Крим.Реалії” та “Українська Правда” було набагато менше риторичної стратегії, а семантичної стратегії у “Крим.Реалії” більше ніж у “Української Правди”. У новині від “Крим.Реалії” автор

акцентував увагу на тому, що Росія намагається дискредитувати ідею “Кримської платформи” на міжнародній площині. А також використовуючи перебільшення та емоційну забарвлену мову зазначає, що “Кримська платформа” буде “епіцентром гібридної війни між Україною і Росією”. Тоді, як “Українська Правда” розповідала про питання “Чий Крим” і акцентувала на словах пресекретаря президента РФ Дмитро Пєсков, якого цитував російський “Інтерфакс”. А саме, що Росія намагається запевнити Туреччину у приналежності Криму їй. Хоча терміни, які онлайн портал застосовує неточні. Таким чином, у статті Української Правди, а саме: “Туреччина не визнавала і не визнає анексію Криму Росією” був виокремлений термін “анексія”, а це є визнання того, що Крим перейшов до Росії. Правильний термін згідно законодавства є “тимчасово окупована територія”.

У Табл.2.2.2. Дискурсивні стратегії у новинах російських онлайн порталів були розглянуті найяскравіші цитати від “Tvrain.ru”, “Lenta.ru”, “Gazeta.ru” зі застосуванням дискурсивних стратегій. Детальніше див. Додаток В. Табл. В.2.2.2. Дискурсивні стратегії у російських онлайн порталах новин.

Табл.2.2.2.

Дискурсивні стратегії у новинах російських онлайн порталів

Стратегії	Новини онлайн порталів		
	Tvrain.ru	Lenta.ru	Gazeta.ru
Риторична стратегія	“Основанием для этого стали результаты референдума, проведенного 16 марта.”	“Крым для России — открытая рана” “Мы хорошо насыпали соли на нее, и я этим доволен” “Он заявил, что тема Крыма должна стать «адской» для России.”	“На Украине ведут активную подготовку” “так называемой «Крымской платформы»” к «проблеме» полуострова” “крымскую тему можно будет использовать.”

“Яскраві” заголовки (риторична стратегія)	—	“Украина назвала Крым «открытой раной» для России”	“«Платформа — ни о чем»: зачем Киеву нужен новый формат по Крыму «Бесполезная платформа»”
Посилання на експерта чи фахове джерело (риторична стратегія)	«В документе говорится, что «действия и политика, о которых идет речь в данных указах, по-прежнему представляют необычайную и чрезвычайную угрозу интересам национальной и внешней политике США»”	“Министр иностранных дел Украины Дмитрий Кулеба” “Об этом сообщает «РБК-Украина».”	“Пресс-секретарь президента России Дмитрий Песков” “Эксперты полагают, что главная цель, которую преследует Киев” “пишет «Страна.иа», ссылаясь на источник в дипкорпусе”
Семантична стратегія	“в связи с присоединением Крыма и конфликтом в Донбассе.” “Крым вошел в состав России в марте 2014 года.”	“Украина отказалась признать результаты референдума.”	“Крым перешел под российскую юрисдикцию весной 2014 года по итогам референдума.” “Украина окончательно потеряет полуостров”
Прагматична стратегія (позитивна саморепрезентація)		“Крым воссоединился с Россией после проведенного в марте 2014 года референдума, на котором большинство проголосовавших жителей полуострова поддержали это решение”	“Москва неоднократно подчеркивала, что плебисцит прошел в соответствии с международными нормами”

Проведений аналіз дозволяє говорити про те, що у новині від “Газета.ru” активніше використовували риторичні стратегії, посилаючись на експертів з метою можливого формуванню хибного уявлення того, що відбувається. Також новина від “Газета.ru” у порівнянні з новиною від “Дождь” та “Lenta.ru”, як можна побачити у Додатку В. Табл. В.2.3.2. найбільше використовує семантичні стратегії. Використовувались різні засоби виразності для трансляції своїх ідей, які супроводжуються ідеєю, що в 2014 Крим перейшов до Росії і що Україна вже ніколи не поверне Крим. Також використовувалась емоційно забарвлена мова для підтримання ідеї та переконання читачів, що Крим є частиною Росії. Кажучи, що питання Криму для України закрите. Тоді як розподіл семантичних стратегій та риторичних в подачі новин у “Дождь” та “Lenta.ru” ілюструє позицію “русского мира”. Так у новині від “Дождь” в риторичних стратегіях, було сказано, що референдум був і саме тоді Крим увійшов до Росії. Тим самим це є визнання нелегітимної події. Тоді як у новині від “Lenta.ru” характерним було посилення на Кулеба та використання його слів у контексті того, що Крим є проблемою “відкритою ранною” для Україною. Також автор новини “Lenta.ru” посилався на ненадійне джерело, а саме “РБК-Украина”. Тоді як автор з “Газета.ru” акцентував увагу на тому, що Кримська платформа – не про що. Тобто російські онлайн портали новин, які були проаналізовані фокусували увагу на тому, що Крим перейшов до Росії і що прийнята Кримської платформи нічого не дасть, адже ця платформа не гарантує успіх.

2.3. Типізація використання дискурсивних стратегій в інформаційній війні з Росією

У роботі новини були проаналізовані згідно трьох стратегій: семантична, риторична та прагматична стратегія. Риторичний аспект передбачає прийоми переконання, залучення уваги (повтори, применшення, перебільшення, метафори, яскраві заголовки та ін.) і підсилює семантичну стратегію Вай Дейка (2000). І згідно значень Кроуфорда (1999), усі онлайн

портали, можна віднести до психічного активу через те, що присутнє безшумне проникнення інформаційних та комунікаційних систем цілі для управління сприйняттям, формування думок, сприяння обману. І також пропаганда Росії (“русского мира”) та створення хибної ідеї про належність АР Криму та про діяльність Кримської платформи.

У Табл.2.3. типізовані дискурсивні стратегії, які використовувались в новинах українських та російських онлайн порталів з 2014 по 2021 роки щодо Криму.

Табл.2.3.

Використання дискурсивних стратегій в інформаційній війні з Росією на прикладах новин українських та російських онлайн порталів щодо Криму

Онлайн портали новин	Стратегія		
	Риторична приведення прикладу, поправка, порівняння, іронія, сарказм, метафори, емоційно забарвлена мова та інше	Семантична Приклади, пояснення, узагальнення, короткий виклад, оголошення про будь-що та інше).	Прагматична (позитивна саморепрезентація)
“Дождь”	“Основанием для этого стали результаты референдума, проведенного 14 марта”	“Большинство западных стран не признали его результатов и считают Крым украинской территорией”	—
“Газета.ru”	“а также якобы помочь Киеву с его «возвращением»” “удерживать наивысший уровень политического дискурса относительно вопроса по статусу Крыма” “является пиар-акцией Дмитрия Кулебы”	“однако большинство стран Запада и Украина не признают его итогов” “В успех подобного формата уже не верят даже ряд украинских дипломатов”	Мы продолжим доводить” “нельзя уступить Москве в вопросах, связанных с Киевом”

“Lenta.ru”	“По его словам, главным рычагом давления” “Он заявил, что тема Крыма должна стать «адской» для России”	“Кулеба считает, что Москва будет прилагать немало усилий на всех уровнях, чтобы минимизировать успех этой инициативы”	“В России настаивают, что процедура присоединения соответствовала нормам международного права”
“Уніан” “Уніан”	“російська страшилка” “Ми запропонували – вони відмовилися” враховуючи, що Москва відмовляється визнавати” “«донецький яр», який гальмуватиме широку включеність України в Кримську платформу”	“будь-яка активність України по кримському питанню Москві не подобається та виводить росіян із себе” “Росію запрошували до роботи в Кримській платформі, але вона відмовилася”	— —
“UATV”	“чий насправді Крим?” “різноманітна і незвичайна, оповита численними міфами та легендами”	«Однак засоби масової пропаганди РФ, зокрема після окупації Криму, постійно нав'язують своєму населенню та світовій спільноті думку про нібито “відновлення історичної справедливості і повернення Москві споконвічно російської землі”»	—
“Крим.Реалії”	“«Кримська платформа» буде «епіцентром гібридної війни між Україною і Росією»”	“створення нового міжнародного майданчика не допоможе «повернути Крим»”	“координації дій України і міжнародних партнерів стосовно захисту прав кримчан і деокупації анексованого півострова”
“Укрінформ”	«...«прикормленному крымской "властью" так называемому главе"национально-	“Для того, чтобы претендовать на Крым, российские историки с легкостью связали	—

	культурной автономии греков"...»	крымских христиан со славянами, а славян с русскими”	
“Obozrevatel”	“Дуже сильна дипломатка і неймовірний друг України. Дуже складно було переконувати партнерів у термінології”	“Крим є анексованим – це означає передача суверенітету над цією територією третій країні”	“У 2016-му було ключовим переконати навіть наших партнерів записати в резолюції фразу”
“Українська Правда”	“не визнавала і не визнає” “своє бачення окупації”	“Російські спецслужби в Криму мали намір організувати експертне вивчення ситуації на півострові з подальшим представленням результатів Туреччині, що за кінцеву мету могло мати визнання анексії Криму.”	—
“BBC News Україна”	“вірно передав його слова (а спростування з боку прес-служби Кремля поки що не було), то російський президент відкрив скриньку Пандори”	“За стандартами західної демократії передача Криму дійсно виглядає сумнівно: не було ані референдуму, ані голосування на пленарній сесії парламенту, ані громадського обговорення. Але радянському законодавству і чинній практиці вона цілком відповідала”	—

Аналізуючи використання семантичної, прагматичної та риторичної стратегії було встановлено, що в Додатку А. Табл А.2.3. використання емоційно забарвленої мови, як вид риторичної стратегії, найбільше було у “Obozrevatel” і “BBC News Україна”. Застосовуючи семантичну стратегію, автор від “BBC News Україна”, розповсюджував ідеї, що Крим може належати Росії, а це є визнання онлайн порталом приєднання Криму до Росії. Тоді як

“Obozrevatel” застосовував семантичну стратегію для акцентуванні на ведення правильної термінології на міжнародну платформу та визнання тимчасової окупації та агресію Росії. Також при аналізі “Укрінформ” було встановлено, що стаття супроводжувалась використанням сарказму, перебільшення, емоційно забарвленої мови (риторична стратегія) та акцентуванні на тому, що російська пропаганда має вплив на сьогоденне трактування подій і піднятті питання приналежності Криму Росії (семантична стратегія). Тоді як “UATV” застосовував менше риторичних стратегій ніж “Укрінформ”, але у “UATV” семантична стратегія була зосереджена історичних фактах, які схиляли до думки, що Крим був переданий Україні, ще за часів СРСР.

Проаналізувавши Додаток Б. Табл. Б.2.2.1. було встановлено, що “Уніан” використовував емоційно забарвлену мову (риторичну стратегію) для підсилення ідеї, що “Кримська платформа” може працювати тільки в умовах, якщо тема “Кримської платформи” буде підніматися на міжнародному майданчику. Також онлайн портал зазначає, що “Кримської платформа” може і не працювати або залишитись на етапі обговорення. В “Крим.Реалії” використання риторичної стратегії було спрямоване на посилення важливості “Кримської платформи” як таку, що є “епіцентром гібридної війни між Україною і Росією”. Використання семантичної стратегії в “Крим.Реалії” було спрямоване на висвітлені того, що Росія намагається дискредитувати ідею “Кримської платформи” в міжнародній площині. “Українська Правда” у своїй статті, схиляла до того, що питання “Чий Крим” піднімає Росія, намагаючись переконати Туреччину, що Крим належить Росії і для цього автор застосовував семантичну стратегію. Хоча ідея займала українську позицію в інформаційній війні, автор використовував хибний термін, а саме “анексія”, що означає визнання того, що Крим перейшов до Росії.

Також у Додатку В. Табл. В.2.3.2, були проаналізовані російські новини, які переглядають українці. “Газета.ru” посилювала емоційно забарвленою мовою (риторична стратегія) питання “Чий Крим” (“Газета.ru”) та застосовувала (семантичну стратегію), в якій зазначалось, що у 2014 році Крим перейшов до Росії. Також новина від “Газета.ru” містила риторичну та

семантичну стратегію, щодо того, що Україна вже ніколи не поверне Крим, тобто що Крим є частиною Росії. А онлайн портал “Дождь” (семантичною стратегією) акцентує на визнанні референдуму та приєднанні Криму до Росії. Тоді як “Lenta.ru” використовувала семантичні та риторичні стратегії “Lenta.ru” для акцентування, що Крим є проблемою для України і Кримська платформа не гарантує повернення Криму.

А отже використання дискурсивних стратегій в ЗМІ, може призвести до розповсюдження оманливої інформації, яка може зашкодити країні або опоненту. Також під час аналізу поняття інформаційної війни за Кроуфордом (1999) було встановлено, що використовувався психічного активу у новинних онлайн порталах було для досягнення своїх цілей та управління сприйняттям подій. А оскільки дискурсивні стратегії містять різні мовленеві засоби як: узагальнення, приведення прикладу, порівняння, іронія, сарказм, метафори, епітети, емоційно забарвлену мову чи позитивну саморепрезентацію, все це, може вважатись, як засіб для досягнення своїх цілей. Особливо це було характерно російським онлайн порталам новин, які використовували стратегії задля поширення хибної інформації про належність Криму Росії та створення ідеї про “Кримську платформу”, як ту, що не допоможе “повернути” тимчасово окупований Крим. Тоді як на російський новинних онлайн порталах використовувалась інформація про те, що думають в Росії та яке ставлення російської влади до новини. Відбувалась певна пропаганда “русского мира”, як такого, де жителям тимчасово окупованої території АР Криму та м. Севастополя повинно житись краще, оскільки вони самі “проголосували на референдумі” за доєднання до Росії.

ВИСНОВКИ

Отже, у дослідженні були розглянуті поняття дискурсивні стратегії і було визначено, що для досліджень настроїв, засобів комунікації та їх застосування в медійних просторах, використовують метод дискурс-аналізу. А отже, поняття дискурсивних стратегій можна тлумачити, як засіб структурування цілей для досягнення своєї мети. І саме тому при аналізі новин та під час вербалізації через новинні онлайн портали, використовують націлену на свої інтереси перспективу висловлювання і іноді дихотомію “свій”-“чужий”.

Були розглянуті підходи до визначення поняття дискурсивні стратегії, де були взяті стратегії Ван Дейка (2000), які можна використовувати в дискурс-аналізі, а саме прагматичні стратегії, семантичні стратегії і риторичні стратегії. Також в рамках теоретичної частини, було встановлено, що при аналізі тексту новин, слід робити характеристику засобів масової інформації та загальних тем, а тобто зосереджуючи увагу на контексті, поверхні тексту та риторичних засобах. Тобто, згідно з Водак (Wodak, 2000, с. 28), при аналізі можна використовувати різні мовленнєві інструменти такі, як: “композиція текстів, явно неявні наслідки та підказки, різні риторичні стратегії, як ідіоми, приказки, кліше, словниковий запас та інше”. Саме тому використання цих інструментів у інформаційній війні з Росією, може розділити думки та ставлення читачів до “Кримської платформи” чи питання належності – “Чий Крим”.

Так було визначено та охарактеризовано поняття інформаційної війни, де згідно з Копилова, Бежа та ін. (2018) в інформаційній війні Росії, медіа можуть акцентувати на населені, яке спілкується російською мовою чи споживає інформацію такою мовою, чи на відсутності української автентичності, тобто мови, культури та історії.

А отже ведення інформаційної війни побудоване на використанні дискурсивних стратегій та сприяє сприйнятті інформації індивідом. Саме тому розповсюдження інформації в Інтернеті є ключовим при інформаційній війні. Також (Корр, 2000) зазначав, що основними стратегіями інформаційної війни

є заперечення інформації, тобто приховування та маскування, обман та імітування, а цим може виступати інформація, яка спричиняє розлади всередині системи опонента.

Також було встановлено поняття інформаційної агресії. Згідно з Міністерством Закордонних справ України (2019), військова агресія - лише один із елементів російської війни проти України. Інші: “заперечення самого факту війни проти України та звинувачення іншої сторони у власних злочинах” (Міністерство Закордонних справ України, 2019) супроводжують війну також сприяють формуванню російського дискурсу в українських ЗМІ та медіа. Поширення хибної інформації про належність АР Криму та відповідь на питання “Чий Крим” є одним з завдань новинних онлайн порталів. Росія мала на меті використовувати всі можливі важелі: вмілі комунікації, операції, які стосувались обману, дезінформації та психологічного впливу, добре побудовані зовнішні комунікації, ще до початку референдуму. А вже після, на території Криму, Росія могла легко впроваджувати російський наратив та пропаганду.

При аналізі новин були обрані онлайн портали, які згідно результатів опитування USAID-Internews “Ставлення населення до ЗМІ та споживання різних типів медіа у 2020 році” входять до тих, яким найчастіше віддають перевагу українці, без урахування тих онлайн порталів, які були заблоковані у 2021 році, як: “Zik”, “NewsOne”, “112 Україна” згідно з Указу Президента України (УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ №43/2021, 2021).

Отже, дискурс інформаційної війни з Росією має яскраво виражену емоційно забарвлену мову, яку можна знайти особливо на російських онлайн порталах новин, які читають українці. А саме “Дождь”, “Газета.ru”, “Lenta.ru”. Ці онлайн портали застосовують різні інтерпретації події ще до події, тобто до початку діяльності проекту “Кримської платформи”. Такий прийом містить застосування ярликів аби читач, мав вже сформовану думку ще до події, що в результаті може призвести до ускладненого сприйняття достовірної інформації. Думка може бути сформована, через читання недостовірних онлайн порталів або читання, ресурсів, які містять пропаганду російського

наративу чи Росії. Навіть якщо онлайн портал новин є український, так як “BBC News Україна”, це не гарантує, що стаття не містить російської пропаганди. Пропаганда може бути використана задля підвищення ненависті і напруженості в суспільстві.

Тому для детального розбіру інформації отриманої з текстів новин на онлайн порталах були створені таблиці з детальним облядом цитат, які містили різні мовленнєві засоби та розподілялись між риторичною, семантичною та прагматичною стратегіями. Також були типізовані головні цитати обраних онлайн порталів для емпіричної частини. Це було зроблено для кращого огляду інформації через призму двох тематик щодо Криму: “Кримська платформа” та “Чий Крим?”. І було встановлено, що застосування дискурсивних стратегій, як на український так і на російських порталах, може містити пропаганду “русского мира” чи приймати сторону та політику Росії у цій інформаційній війні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Ван Дейк Т. А. (2000). *Язык. Познание. Коммуникация*. Б.: БГК им. И.

А. Бодуэна де Куртенэ, (с. 277, 278, сс. 297-298)

Воляннюк О., Добровольська Х., Майоров М. (2019) *Крим за завісою*.

Путівник зоною окупації. Київ, (с. 71). Режим доступу:

https://prometheus.ngo/wp-content/uploads/2020/07/Crimea_behind_the_curtain_UA.pdf?fbclid=IwAR34bDoUlo-G9a_9sPCJzBxJv-fAe5ngSyx2mDCGqdHTRkiU9oqQK9Q93K8

Герасимов Валерий. (2013) Ценности науки в предвидении.

Еженедельник «Военно-промышленный курьер». № 8(476). Режим доступу: <https://vpk-news.ru/articles/14632>

Копилов С.А. (співголова, наук. ред.), Бех І.Д. (співголова) та ін.

(Ред.). (2018). *Поняття ідентичності в інформаційному суспільстві / Формування національно-культурної ідентичності особистості у викликах часу: збірник матеріалів Всеукраїнського круглого столу (до 100-річчя від заснування Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка). Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 4.*

Сміт Ентон Д. (1994). Національна ідентичність / Пер. з англійської П.

Таращука. К.: Основи. Режим доступу

<http://litopys.org.ua/smith/smi.htm>

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ №43/2021. (2021, 2 Лютого). Про

рішення Ради національної безпеки і оборони України від 2

лютого 2021 року «Про застосування персональних спеціальних

економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)». Режим

доступу [https://www.president.gov.ua/documents/432021-](https://www.president.gov.ua/documents/432021-36441?fbclid=IwAR1oRmq-Ug4T9RnUiuR0WQo4588UYYSU_1yH03BndOC2qUWck6qaYbqwLE)

[36441?fbclid=IwAR1oRmq-](https://www.president.gov.ua/documents/432021-36441?fbclid=IwAR1oRmq-Ug4T9RnUiuR0WQo4588UYYSU_1yH03BndOC2qUWck6qaYbqwLE)

[Ug4T9RnUiuR0WQo4588UYYSU_1yH03BndOC2qUWck6qaYbq](https://www.president.gov.ua/documents/432021-36441?fbclid=IwAR1oRmq-Ug4T9RnUiuR0WQo4588UYYSU_1yH03BndOC2qUWck6qaYbqwLE)

[wLE](https://www.president.gov.ua/documents/432021-36441?fbclid=IwAR1oRmq-Ug4T9RnUiuR0WQo4588UYYSU_1yH03BndOC2qUWck6qaYbqwLE)

Bērziņš, J. (2014). Adapted from Peter Mattsson's DSPPC lecture in Riga

“The Russian Armed Forces Adapted to New Operational Concepts in

a Multipolar World?” (2014, February 19). Russia's new generation

warfare in Ukraine: Implications for Latvian Defense Policy. *Policy*

Paper, 2, 2002-2014, (с. 6). Режим доступу

[https://www.sldinfo.com/wp-content/uploads/2014/05/New-](https://www.sldinfo.com/wp-content/uploads/2014/05/New-Generation-Warfare.pdf)

[Generation-Warfare.pdf](https://www.sldinfo.com/wp-content/uploads/2014/05/New-Generation-Warfare.pdf)

Burns M. (1999). Information Warfare: what and how? Режим доступу

<https://www.cs.cmu.edu/~burnsm/InfoWarfare.html>

Carvalho, A. (2008). Media (Ted) discourse and society. *Journalism Studies*,

9(2), (с. 170).

- Crawford B., Holly C. (1999). Information Warfare: Its Application in Military and Civilian Contexts. *The Information Society*, 15(4), (с. 258). Doi:10.1080/019722499128420
- Huijser. H. (2009). The multicultural nation in New Zealand cinema: Production-text-reception. Saarbruecken, Germany: VDM Verlag Dr. Mueller, (с. 60).
- Jaitner, M., & Geers, K. (2015). Russian information warfare: Lessons from Ukraine. *Cyber war in perspective: Russian aggression against Ukraine*, (с. 91, 92). Режим доступа https://ccdcoe.org/uploads/2018/10/Ch10_CyberWarinPerspective_Jaitner.pdf
- Kopp, C. (2000). Information Warfare Part 1 - A Fundamental Paradigm of Infowar. Режим доступа <http://www.ausairpower.net/OSR-0200.html>
- Libicki, M. C. (1995). *What is information warfare?*. NATIONAL DEFENSE UNIV WASHINGTON DC INST FOR NATIONAL STRATEGIC STUDIES, (с. 8). Режим доступа <https://apps.dtic.mil/sti/pdfs/ADA367662.pdf>
- Ministry of Foreign Affairs of Ukraine. (2019). 10 facts you should know about russian military aggression against Ukraine. Режим доступа <https://mfa.gov.ua/en/10-facts-you-should-know-about-russian-military-aggression-against-ukraine>
- National Research Council. (1998). *Modeling Human and Organizational Behavior: Application to Military Simulations*. Washington, DC: The

National Academies Press, (с. 301, 303). DOI:

<https://doi.org/10.17226/6173>

Ruth Wodak and Michael Meyer. (2008). *Critical Discourse Analysis:*

History, Agenda, Theory, and Methodology, (с. 28, 29). Режим

доступу <https://us.corwin.com/sites/default/files/upm->

[binaries/24615_01_Wodak_Ch_01.pdf](https://us.corwin.com/sites/default/files/upm-binaries/24615_01_Wodak_Ch_01.pdf)

Taddeo, M. (2014). Just Information Warfare. *Topoi*, 35(1), 213–224.

doi:10.1007/s11245-014-9245-8

Tirpak, J. A. (1996). The new world of Information Warfare. *Air Force*

Magazine, 79, (с. 32) Режим доступа

<https://www.airforcemag.com/article/0696information/>

ДОДАТОК А

Табл. А.2.2.

Дискурсивні стратегії в українських онлайн порталах новин частина I

Стратегії	Новини онлайн порталів			
	Obozrevatel	BBC News Україна	UATV	Укрінформ
Риторична стратегія Узагальнення, приведення прикладу, поправка, порівняння, іронія, сарказм, метафори, емоційно забарвлена мова	“ніколи не цінувало життя звичайних людей” “хтось у Кремлі сильно переймається долею кримчан” “Їх обдурили” “там про це добре знають” “є багато країн, які не розбираються в тому, що саме відбувається в Україні.” “нам дуже пощастило” “Дуже сильна дипломатка і неймовірний друг України” “Дуже складно було переконувати партнерів” “Це дуже серйозно” “Дуже сильна дипломатка і неймовірний друг України. Дуже складно було переконувати партнерів у термінології” “нинішню жорстку риторичку”	“Почнемо з того, що, мабуть” “одні лише китайці” «Решта земної "кульки" - суцільний плавильний котел» “Хтось колись звідкись прийшов, когось переміг, з кимось перемішався” “Слов'яни тут прибульці” “так би мовити” “Розмови про те, де і чия земля, гарні для теоретичних вправ. Спроби будувати на них реальну політику до добра не доводять” “Кожен раз каменем спотикання виявлялися спека і безводдя”	“Крим, як особливий регіон, що межує зі степом, у якого є гори, вихід до моря – був дуже привабливим місцем проживання для багатьох народів” “чий насправді Крим?” “різноманітна і незвичайна, оповита численними міфами та легендами” “та робити все, щоб він ніколи туди більше не повернувся”	“на каждом шагу, как мантру” “Вопрос принадлежности полуострова не дает им спать спокойно” “самым убедительным образом свидетельствуют о том” “Ведь с очевидным не поспоришь” «не утруждая себя высокой моралью» «идеологи "Крымнаша"» “кардинальный метод решения не дающей покоя проблемы” “чуждое их слуху слово” “Правда, не сразу!“ “в конце концов” “Навести тень на плетень поручили” «прикормленному крымской "властью"» «так называемому главе"национально-культурной автономии греков"»

Риторична стратегія Узагальнення, приведення прикладу, поправка, порівняння, іронія, сарказм, метафори, емоційно забарвлена мова	“Росія зробила для цього все” “Росія присутня повсюди” “Мене це дуже засмучувало” “це так не працює.” “якщо ти йдеш на компроміс... – Це означає, що ти – слабак.” “напевно я б” “вони хочуть апелювати” “Ці люди для росіян зрадники і чисто ментально, вони таких дуже не поважають?” “Багато українців, які свого часу зрадили Україні” “в російській ментальності вони назавжди залишаться зрадниками.” “ті, хто на сьогодні продовжує "керувати" Кримом” “Вона – зрадниця, і вона назавжди залишиться такою у Росії” “ніхто і ніколи не буде ставитись так, як до рівного” “Там прекрасно розуміють” “Яка до неї може бути довіра? Ніякої.” “Це абсолютно очевидні речі”	“з пронизливими криками і розмахуючи шаблями” “ой, боюся-боюся, зараз ці дикі люди нас схоплять і продадуть у рабство!” “Йосиф тонко посміхнувся: "Не думаю, щоб князь Потьомкін дав їм таке розпорядження" .” “Трунти і клімат були такі, що застроми в землю палицю - дерево виросте, але оселитися там значило грати зі смертю.” “цілком уявляти” “З просвітою теж справи йшли непогано” “Не можна ставитися до минулого вибірково і кон'юктурно і визнавати в ньому лише те, що вигідно.” “Мається на увазі” “Якщо хтось категорично налаштований”	—	«дать несколько уроков идеологам "Крымнаша" и восполнить пробелы в их образовании» “Равной мерой касается” “Сразу следует оговориться” “Но правильное” “Одним словом” “никакого отношения не имели и иметь не могли, Россию не смущало” “Политики Петербурга хорошо понимали” “чтобы без скандала присвоить” “варварская акция” “казалось бы” “Россия тем самым совершила подмену” “Так с филигранной точностью” “Тем не менее, факт остается фактом” “ничего общего не имеющие” “К сожалению, сегодня” “в это уже трудно поверить и принять как факт2” “Гораздо правдоподобнее” "Ученые"
--	--	---	----------	--

Риторична стратегія Узагальнення, приведення прикладу, поправка, порівняння, іронія, сарказм, метафори, емоційно забарвлена мова	“буде все важче через проблеми з водою, яку крадуть в звичайних людей” “Кримчан обдурили” “І це дуже страшно” “У Росії її нема” “Це ж дуже серйозний інфраструктурний об’єкт” “Жодна із них не зможе” “Нічого. Чекає, поки самі зникнуть” «сказано свого часу прем’єром Медведєвим "ну, ви держитесь"» “Звичайні люди у Росії ніколи не цінувалися” “Не потрібно думати, що зараз хтось сильно переживає за населення Криму” “Це ілюзія. Росія – це страшний режим, де людське життя нічого не коштує”	“держава не повинна тримати людей у своїх кордонах, як у в'язниці” «А сепаратисти не повинні поводитися зухвало: "знаємо тільки своє бажання, хочемо, і робимо, а ваша думка і проблеми нас не цікавлять" » “Тим більш сумнівною” “коли за їхньою спиною” “етнічні чистки” “вірно передав його слова (а спростування з боку прес-служби Кремля поки що не було), то російський президент відкрив скриньку Пандори” “хто не шкодує про розпад СРСР, немає серця, але у того, хто мріє його відновити, немає розуму” “Майдан білоруському лідерові	—	“Не заботясь о нравственных ценностях” “фальсификаторам России” “и кстати” “Достоверно известно” “нигде в мире” “никчемная надежда”
--	---	---	----------	--

Риторична стратегія Узагальнення, приведення прикладу, поправка, порівняння, іронія, сарказм, метафори, емоційно забарвлена мова	—	вочевидь не симпатичний.” “можна припустити” “більше йому не подобаються претензії Кремля” “з більшою чи меншою мірою обережності” “висловитися відвертіше і різкіше” “пафос солідарності зі своїми - явище тимчасове” “взагалі ризикують опинитися на узбіччі” “Найбільш розгорнуто висловився” “особливо примітна на тлі” “перш за все” “не цікавить - адже не сто років живемо”, - іронічно коментує він” “Національна гордість - річ серйозна” “ніхто за здорово живеш не віддає” “найскладніше у світовій політиці”	—	—
--	----------	---	----------	----------

“Яскраві” заголовки (риторична стратегія)	“Яременко: у Криму немає майбутнього з Росією. У Кремлі розуміють, що питання з півостровом не закрите”	“Так чий же все-таки Крим? вмілі внутрішні комунікації, операції обману та психологічного впливу, добре побудовані Зовнішні комунікації” “Чия земля?” “Колонізатори” “работорговці” “Більшовицька різанина” “Народна воля” “Скринька Пандори” “Промінь надії”	—	“Почему Крым может быть только Крымом, а не Тавридой или Тартарией”
Посилання на експерта чи фахове джерело (риторична стратегія)	—	«за словами сучасного історика Андрія Буровського, якщо в наші дні кримський татарин кине в обличчя росіянину: "Колонізатор!"» «той може йому так само відповісти: "Работорговець"» «За оцінками ряду істориків»	“мета якої, на думку істориків, полягала в” «На думку українських істориків, якщо розглядати з принципів “споконвічності” та “історичного права”, то Крим треба вважати татарським» “А відкриття їх, на думку істориків, розкриє нам справжню історію”	«Укринформ обратился к историку Гульнаре Абдулаевой” “некоторые историки склоняются к тому, что Кырым означает крепость, по другой версии "кыыр" – окоп, ров»

Семантична стратегія	“Крим – це територія, у якій немає майбутнього в Російській Федерації” “світова громадськість визнає Крим частиною української території” “Крим – тимчасово окупована територія” “багато хто називає Крим анексованим” «термін "окупація" передбачає зобов'язання країни-окупанта у відповідності до міжнародного гуманітарного права, Женевських конвенцій» “Крим є анексованим – це означає передача суверенітету над цією територією третій країні” «У 2016-му було ключовим переконати навіть наших партнерів записати в резолюції фразу: "засуджуючи тимчасову окупацію Російською Федерацією частини території України – Автономної	«Історично Крим, якщо на те пішло, - не російська і не українська, а татарська земля, яку Росія "взяла на багнет"» “Заволодіти Кримом Росія намагалася давно” “Щоб підкорити Крим, знадобилося, по-перше, створити флот, по-друге, завдати відчутної поразки Туреччині, щоб змусити її відмовитися від протекторату над Кримом” «Південний схід сучасної України звався "Диким Полем"» «Після приєднання Криму до Росії на півострів масово їхали переселенці, як з великоруських, так і з малоросійських губерній, особливо,	«Однак засоби масової пропаганди РФ, зокрема після окупації Криму, постійно нав'язують своєму населенню та світовій спільноті думку про нібито “відновлення історичної справедливості і повернення Москві споконвічно російської землі”» «“Тоді склалися умови для того, щоб росіяни вперше змогли сказати про те, що Крим став російським. Чому? Тому що депортація всього кримськотатарського народу призвела до того, що корінний народ, який століттями там проживав, зник з етнічної карти Криму» “Але, залишивши в Криму свій Чорноморський флот, Росія весь час намагалася насаджувати	« «Крымнаш», – на каждом шагу, как мантру, твердят Россия и ее оккупационная власть в Крыму.” “ «крымлы» в переводе с крымскотатарского означает «крымский» » «идеологи "Крымнаша" выбрали кардинальный метод решения не дающей покоя проблемы – убрать из названия "республики" чуждое их слуху слово Крым» “Сначала они хотят писать «Республика Крым – Таврида”, потом, наверное, "Таврида – Республика Крым", ну, и в конце концов, просто "Таврида"» «Дипломированный стоматолог, до оккупации Крыма редко интересовавшийся жизнью греческой общины, несколько дней назад неожиданно заявил, что именно греки привнесли цивилизацию в Крым, дали ему название Таврида и теперь это имя
------------------------------------	--	--	--	--

**Семантична
стратегія**

Республіки Крим та міста Севастополь – і підтверджуючи невизнання її анексії"»
«Росія відверто шантажувала та залякувала і багато хто не міг підписатися під визначенням: Росія – країна-окупант"»
“була заява – що цей саміт – посягання на територіальну цілісність Росії»
“Після початку війни з Україною”
“Раніше навіть європейські колеги нам радили вести з росіянами діалог, домовлятися, шукати компроміси”
“якщо ви підете на поступки Росії – вона витисне з вас ще більше”
“Дуже сподіваюсь, що толерування російської поведінки завершиться”
“мовляв”
“потрібно буде вирішувати і вирішувати не на користь РФ”
“лояльних до влади вони теж розкидують по всій Росії”

чомусь, з Чернігівської”»
“він не виключав існування Криму як окремої антибільшовицької держави”
«Ідея "острова Крим", на думку ряду істориків, не була нездійсненною»
“Крим, що колись був останньою білою територією Росії, сьогодні, фактично, виступає як оплот радянських настроїв, і на мітингах промосковських активістів триколори сусідять із червоними прапорами”
“Переважно російським за етнічним складом Крим став в результаті повоєнних організацій робочої сили з розореної війною центральної Росії”

тут сепаратистські настрої”
“Повною мірою вони відновилися під час Євромайдану в Києві в кінці 2013-го – на початку 2014-го року. А 20 лютого Росія вдалася до незаконної військової окупації Криму”
«“Підготовка до цієї агресії розпочалася задовго до 2014 року. Зокрема, найбільш активно – з 2010 року. А плани щодо втягування України в так звану “нову імперію російську” або “об’єднання”, яке вона створювала під своєю егідою, виявлялися, формувалися і уточнювалися весь час, починаючи з розвалу Радянського Союзу”, – зазначає військовий

необхідно вернуть, чтобы "укрепить статус российского Крыма"»
«до современных "крымских греков" и их коллег по "культурным автономиям", а заодно и тех, кто за ними стоят, дойдет, что Крым может быть только Крымом»
«Россия искала малейшую зацепку, чтобы предъявить Европе, что она имеет все основания претендовать на Крымский полуостров как "освободительница и заступница православных святынь"»
“Во-первых, греки-арнауты были агрессивно настроены по отношению к мусульманам”
“российская пропаганда смогла убедить всех, что сегодняшние потомки арнаутов и есть потомками тех древних эллинов, которые в III веке основали в Крыму свои колонии”

Семантична стратегія	“Росія продовжуватиме політику переселення” “Крим – це територія, у якої немає майбутнього у складі Російській Федерації” “Люди на окупованих територіях мають нарешті зрозуміти, що вони не потрібні Російській Федерації. Вони для них – ніхто і ніщо. Ніколи ще у своїй історії Росія не берегла і не хвилювалася за життя власного громадянина.”	“За стандартами західної демократії передача Криму дійсно виглядає сумнівно: не було ані референдуму, ані голосування на пленарній сесії парламенту, ані громадського обговорення. Але радянському законодавству і чинній практиці вона цілком відповідала” “У Криму ми спостерігаємо прагнення проштовхнути рішення в авральному порядку, не даючи людям подумати і ставлячи світ перед фактом” “референдум - лише відправна точка для подальших неспішних переговорів з центральною владою” “Російська сторона називає кримську ситуацію дзеркальним відображенням косовської”	експерт Юрій Радковець» “Щоб відповісти прямо на питання про те, чи є Крим частиною України, не потрібно навіть вдаватися до пошуків історичних документів, – упевнений Михайло Журба” “Оскільки існує цілий ряд державних, міждержавних актів, завірених на найвищому міжнародному рівні” “Незмінність існуючих кордонів закріплена в документах ООН” “До того ж, сама РФ підтвердила непорушність російсько-українського державного кордону в Будапештському меморандумі 1994 року про передачу Україні ядерної зброї”	“звучит миф, создаваемый долгие годы идеологами Кремля, для которого христианский фактор в Крыму стал важной составной в доказательстве, чей Крым” « "Ученые" от власти делали все, чтобы стереть правду даже с исторических артефактов и привнести ложь даже в древние письмена» “Для того, чтобы претендовать на Крым, российские историки с легкостью связали крымских христиан со славянами, а славян с русскими” “Но теперь к великим фальсификаторам России присоединились и те, кто называют себя "крымскими греками" и наследниками эллинской эпохи в Крыму” “Крымские татары – единственный народ, который исторически сформировался в
------------------------------------	---	--	---	--

Семантична стратегія	—	“У Криму терміново рятувати нікого не потрібно.” “Володимир Путін висловив думку, що Україна вийшла зі складу СРСР не цілком законно” “спроби карати Україну є контрпродуктивними” “Що ж, значить, Європа вже вийшла з віку максималізму і запальності, а Росія поки що ні” “російська масова свідомість нагадує психологію підлітка: інфантильного, залежного і одночасно агресивного, самозакоханого й емоційно нестійкого”	“Боротьба за деокупацію Криму на міжнародному рівні триває.”	Криму и имел здесь свою государственность” «попытка оставить Крым без его имени – ничемная надежда России на миф об "исконно русской Тавриде"»
Прагматична стратегія (позитивна саморепрезентація)	«У 16-му році ми боролися над ключовим терміном, що "Крим – тимчасово окупована територія"» “У 2016-му було ключовим	—	—	—

Прагматична стратегія (позитивна саморепрезент ація)	переконати навіть наших партнерів записати в резолюції фразу”	—	—	—
--	---	---	---	---

ДОДАТОК Б

Табл.Б.2.2.1

Дискурсивні стратегії в українських онлайн порталах новин частина II

Стратегії	Новини онлайн порталів		
	Крим.Реалії	Українська Правда	Уніан

Риторична стратегія Узагальнення, приведення прикладу, поправка, порівняння, іронія, сарказм, метафори, емоційно забарвлена мова Риторична стратегія	“задоволений реакцією Росії на стратегію України з деокупації півострова – «Кримська платформа» буде «епіцентром гібридної війни між Україною і Росією»” “активно залучає країни ЄС” “Він переконаний” “Володимир Зеленський закликав країни-учасниці” “що отримав запевнення лідерів Європейського союзу” “неодноразово вказували на те”	“На прохання уточнити” “Ердоган неодноразов наголошував” “не визнавала і не визнає” “своє бачення окупації”	“оцінювати виключно позитивно” “По суті, це буде єдиний інструмент” “Навіть з огляду на це можна говорити” “ідея – хороша” “бо дає нам” “Низка впливових країн” “висловили зацікавленість” “що, безумовно, додає ваги цьому майданчику” “Йдеться про Великобританію, США, Канаду, Туреччину, Польщу, країни Євросоюзу” “Слід зазначити” “Ми запропонували – вони відмовилися” “Втім, іншого годі було й чекати” “враховуючи, що Москва відмовляється визнавати” “Значить” “Звичайно, існує ризик” “й не більше. Я думаю, що, швидше за все, так і станеться” “«донбаський якір», який гальмуватиме широку включеність України в Кримську платформу” “Крім того, вже лунають побоювання” “мовляв” “відірвана від нього морем.” “російська страшилка” “над іншими проектами” “надто дорогий для них і тягне їх на дно” “Україна має голосно говорити про Крим на усіх майданчиках”
--	--	--	---

Узагальнення, приведення прикладу, поправка, порівняння, іронія, сарказм, метафори, емоційно зabarвлена мова	—	—	
---	---	---	--

“Яскраві” заголовки (риторична стратегія)	“ «Кримська платформа» в 2021 році стане епіцентром гібридної війни України та Росії – Кулеба”	“Туреччина знає, чий Крим, але РФ продовжить переконувати її в зворотному”	«Чи стане "Кримська платформа" другим "Мінськом"»
Посилання на експерта чи фахове джерело (риторична стратегія)	—	—	«Джерело: прессекретар президента РФ Дмитро Песков, якого цитує російський "Інтерфакс"»
Семантична стратегія	“Росія всіляко намагається дискредитувати цю ідею України в міжнародній площині” “Підконтрольний Росії глава Криму Сергій Аксенов” “створення нового міжнародного майданчика не допоможе «повернути Крим»” “В українському зовнішньополітичному відомстві вважають, що переговорні майданчики з	«У Кремлі заявляють» « щодо яких позиції Москви і Анкари кардинально розходяться, але РФ "продовжить доводити до Туреччини свою позицію"» “Туреччина не визнавала і не визнає анексію Криму Росією” “що РФ не полишає спроби нав’язати Туреччині своє бачення окупації”	“Ідею створення Кримської платформи – переговорного майданчика по Криму – можна оцінювати виключно позитивно” “це буде єдиний інструмент повернення кримської проблеми в міжнародний політичний дискурс” “Росія та російські ЗМІ передбачувано відреагували на ідею створення Кримської платформи з роздратуванням” “будь-яка активність України по кримському питанню Москві не

**Семантична
стратегія**

врегулювання конфлікту на Донбасі та деокупації Криму повинні бути окремими один від одного”
 “Росію запросять брати участь у міжнародній платформі з деокупації Криму, але надій на це небагато”
 “що отримав запевнення лідерів Європейського союзу в тому, що ЄС готовий приєднатися до платформи з деокупації Криму”
 “Офіційний Київ очікує приєднання до платформи з деокупації Криму Туреччини, Малайзії, Словаччини, Великої Британії та інших країн”
 “У Кремлі неодноразово вказували на те, що питання Криму закрите і Росія не має наміру включати його в міжнародні переговори.”

“Російські спецслужби в Криму мали намір організувати експертне вивчення ситуації на півострові з подальшим представленням результатів Туреччині, що за кінцеву мету могло мати визнання анексії Криму”

подобається та виводить росіян із себе”
 “дає нам можливість тримати проблему Криму на порядку денному і артикулювати питання, пов’язані з півостровом”
 “Росію запрошували до роботи в Кримській платформі, але вона відмовилася”
 “Наполягати на участі Москви в цих переговорах ми не зобов’язані”
 “рішення про анексію Криму було помилковим, реактивним і необґрунтованим. Значить, Росія розділяє політичну відповідальність за окупацію цих територій”
 “діяльність Кримської платформи зведеться до експертно-аналітичної роботи”
 “напрацьовувати рішення про нові санкції, тиснути на Москву і робити Крим для неї «золотим», це буде ще краще – це важливо і правильно”
 “І хоча я думаю, що діяльність платформи зведеться до дискусій”
 “все-таки все залежатиме від активності і позиції України: наскільки Київ проштовхуватиме питання нових санкцій, доступу в Крим міжнародних спостерігачів, організацій тощо”
 “Проблема Кримської платформи полягає в тому”

**Семантична
стратегія**

—

—

“якщо Зеленський і його команда почнуть активно просуватися у питаннях Криму, росіяни можуть знову розпочати бойові дії на Донбасі”

Очевидно, що президент Зеленський цього боїться”

“Крим у результаті роботи цього майданчика може піти від Росії, але й до України не повернеться, бо півострів стане турецьким”

“Туркам вистачає своїх проблем, тому зв’язуватися з Кримом вони не будуть”

“Туреччину повністю влаштовувала ситуація, яка існувала раніше. Україна не може створити Туреччині серйозну конкуренцію, а Росія – може, тому Туреччина зацікавлена у послабленні РФ”

“спільно з українцями турки”

“до влади поступово приходять проросійські сили”

“питання Криму зрештою може вирішитися подвійним суверенітетом”

“тобто Крим буде спільною територією і Росії, і України, буде щось подібне, як було у Гонконгу”

“максимум, на який ми можемо сподіватися від роботи Кримської платформи”

Прагматична стратегія (позитивна саморепрезентація)	“ координації дій України і міжнародних партнерів стосовно захисту прав кримчан і деокупації анексованого півострова.”	—	“Про те, що Кримська платформа поверне Крим Україні не йдеться” “вона буде одним із інструментів, за допомогою яких це можна буде зробити у майбутньому” “Кримська платформа – це інструмент для тиску на Росію. Росіяни повинні зрозуміти, що Крим надто дорогий для них і тягне їх на дно”
---	---	----------	---

ДОДАТОК В

Табл. В.2.2.2.

Дискурсивні стратегії в російських онлайн порталах новин

Стратегії	Новини онлайн порталів		
	Tvrain.ru	Lenta.ru	Gazeta.ru
Риторична стратегія Узагальнення, приведення прикладу, поправка, порівняння, іронія, сарказм, метафори, емоційно забарвлена мова	“С тех пор они несколько раз расширялись” “в частности” “останутся в силе” “Основанием для этого стали результаты референдума, проведенного 16 марта” “Основанием для этого стали результаты референдума, проведенного 14 марта” “Большинство западных стран не признали”	“Крым для России — открытая рана” “Мы хорошо насыпали соли на нее, и я этим доволен» “Он выразил уверенность” “этот факт «не должны ставить под сомнение ни на миг»” “Ранее Кулеба пригрозил” “По его словам, главным рычагом давления” “Он заявил, что тема Крыма должна стать «адской» для России”	“На Украине ведут активную подготовку” “так называемой «Крымской платформы»” “которая должна помочь Киеву «вернуть» полуостров” “отметив важность обеспечения эффективности санкций против России” “что может негативно отразиться на отношениях Киева с ЕС” “к «проблеме» полуострова” “а также якобы помочь Киеву с его «возвращением»” “неоднократно подчеркивала” “в очередной раз подтвердил позицию Москвы” “пересмотр вопроса о принадлежности полуострова «никак не может обсуждаться»” “подчеркнул Песков” “инициативу приветствовал министр” “эта «платформа»” “не раз упоминал” “удерживать наивысший уровень политического дискурса относительно вопроса по статусу Крыма” “является пиар-акцией Дмитрия Кулебы” “Тем не менее”

Риторична стратегія Узагальнення, приведення прикладу, поправка, порівняння, іронія, сарказм, метафори, емоційно забарвлена мова	—	—	“Он также утверждал, что многие из них” “принимать активное участие” “Более того” “собираются позвать” “подчеркивала дипломат.” “Как заявил” “что вопрос Крыма для нашей страны закрыт” “Для людей с реалистичными взглядами” “это выглядит совершенно несерьезно” “представители этого националистического актива” “что нет уверенности” “как повернется судьба России” “крымскую тему можно будет использовать.” “среди дипломатов определенные опасения вызывает” “а не его возможная бесперспективность” “мягко говоря, оставляют желать лучшего” “это может стать негативным фактором” “Наиболее остро” “оказались в шаге от” “Для подкрепления «легитимности»” “В ЕС уверены” “что ни при каких обстоятельствах нельзя уступить”
--	---	---	--

“Яскраві” заголовки (риторична стратегія)	—	“Украина назвала Крым «открытой раной» для России”	“«Платформа — ни о чем»: зачем Киеву нужен новый формат по Крыму” “ «Бесполезная платформа»”
Посилання на експерта чи фахове джерело (риторична стратегія)	“В документе говорится, что «действия и политика, о которых идет речь в данных указах, по-прежнему представляют необычайную и чрезвычайную угрозу интересам национальной и внешней политике США»”	“Министр иностранных дел Украины Дмитрий Кулеба” “Об этом сообщает «РБК-Украина»” “ — заявил Кулеба.” “Кулеба считает”	“Как пишет «Страна.иа»” “ему же предписывают и саму идею создания данной площадки” “Пресс-секретарь президента России Дмитрий Песков” “представитель Кремля ответил” “Эксперты полагают, что главная цель, которую преследует Киев” “пишет «Страна.иа», ссылаясь на источник в дипкорпусе” “ «Платформа — ни о чем. Вернуть Крым она не поможет. Не удивлюсь, если завтра в МИДе скажут, что у них разработан отдельный проект по Севастополю. И все будут писать об этом», — отметил дипломат” “Любые темы, которые могут быть использованы, чтобы оказывать давление на Москву или дразнить ее, являются, по их мнению, частью их предназначения” “Идея по «Крымской платформе» принадлежит не Зеленскому или его предшественнику Петру Порошенко, а некому националистическому активу, который не удовлетворен уходом темы возврата Крыма из международной повестки.

Посилання на експерта чи фахове джерело (риторична стратегія)	—	—	Они считают, что это неправильно и ее необходимо поднимать, не имеет значение, что это бесперспективно», — добавил эксперт” “По информации украинских СМИ” “«Украина с Турцией сближаются в военно-техническом и дипломатическом плане, но все же вряд ли это окажет какое-то влияние на отношение ЕС к Киеву. Евросоюз ни при каких обстоятельствах не готов занять критическую позицию по отношению к Украине. Они рассматривают Украину не как субъект, отношения с которым перспективны, а как инструмент для сдерживания России», — отметил эксперт.”
Семантична стратегія	“в связи с присоединением Крыма и конфликтом в Донбассе” “Крым вошел в состав России в марте 2014 года” “Большинство западных стран не признали его результатов и считают Крым украинской территорией”	“Кулеба считает, что Москва будет прилагать немало усилий на всех уровнях, чтобы минимизировать успех этой инициативы” “Украина отказалась признать результаты референдума” “украинская сторона собирается” “на котором большинство”	“Украина активно готовится” “Москва неоднократно подчеркивала” “Крым перешел под российскую юрисдикцию весной 2014 года по итогам референдума” “однако большинство стран Запада и Украина не признают его итогов.” “Украина от своей инициативы отказываться не собирается”

Семантична стратегія	“Джо Байден выпустил заявление, в котором говорилось, что американские власти никогда не признают присоединение Крыма к России”	“В России настаивают”	“Турция фактически одной из первых поддержала идею Киева” “В успех подобного формата уже не верят даже ряд украинских дипломатов” “Зеленский говорил, что обсуждал «Крымскую платформу» с представителями ЕС, Великобритании, Канады и другими партнерами Киева.” “в стране есть большой сектор политического класса, который живет в собственном пространстве борьбы с Россией” “Аргументация у данной политической группы следующая” “Украина окончательно потеряет полуостров” “это может стать негативным фактором для Киева” “то станет победой РФ и может привести к дальнейшей экспансии”
Прагматична стратегія (позитивна саморепрезентація)	—	“Крым воссоединился с Россией после проведенного в марте 2014 года референдума, на котором большинство проголосовавших жителей полуострова поддержали это решение.” “В России настаивают, что процедура присоединения	“Москва неоднократно подчеркивала, что плебисцит прошел в соответствии с международными нормами” “Мы продолжим доводить” “нельзя уступить Москве в вопросах, связанных с Киевом”

Прагматична стратегія (позитивна саморепрезентація)	—	соотвествовала нормам международного права.”	—
--	---	---	---

ДОДАТОК Г

Список емпіричних джерел:

- Аширова З. (2018, 18 Червня). Почему Крым может быть только Крымом, а не Тавридой или Тартарией. Укрінформ. Режим доступу <https://www.ukrinform.ru/rubric-crimea/2482425-pocemu-krym-mozet-byt-tolko-krymom-a-ne-tavridoj-ili-tartariej.html>
- Дождь. (2021, 3 марта). Байден продлил на год санкции в отношении России, введенные из-за Крыма и Украины. Режим доступу https://tvrain.ru/news/bajden_prodlil_na_god_sanktsii_v_otnoshenii_rossii_iz_za_situatsii_v_krymu_i_ukraine-525673/
- Крим.Реалії. (2020, 24 Грудня). «Кримська платформа» в 2021 році стане епіцентром гібридної війни України та Росії – Кулеба. Режим доступу <https://ua.krymr.com/a/news-kuleba-krymska-platforma/31017212.html>
- Кречетніков А. (2014, 13 березня). Так чий же все-таки Крым? BBC News Україна. Режим доступу https://www.bbc.com/ukrainian/politics/2014/03/140313_crimea_history_yg
- Лавренин, П. (2021, 11 Января). Украина назвала Крым «открытой раной» для России. Lenta.ru. Режим доступу <https://lenta.ru/news/2021/01/11/rana/>
- Октисюк А. (2020, 29 Жовтня). Чи стане "Кримська платформа" другим "Мінськом". Уніан. Режим доступу

<https://www.google.com.ua/amp/s/www.unian.ua/politics/krimsk-platforma-chi-mozhe-vona-stati-drugim-minskom-novini-ukrajina-amp-11199293.html>

Остаповець Г. (2021, 11 Квітня). Яременко: у Криму немає майбутнього з Росією. У Кремлі розуміють, що питання з півостровом не закрите.. Obozrevatel. Режим доступу

<https://news.obozrevatel.com/ukr/politics/yaremenko-poklonska-zradnitsya-vona-e-drugosortnoyu-u-rosii-yak-i-inshi-ukraintsi-yaki-zradili-krainu-u-2014-mu.htm>

Поплавский А. (2020, 7 Декабря). «Платформа — ни о чем»: зачем Киеву нужен новый формат по Крыму. Газета.ru. Режим доступу

https://www.gazeta.ru/politics/2020/12/07_a_13390309.shtml

Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України. № 1207-VII розд. I (с. 3) (2014)

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ №78/2021. (2021, 26 лютого). Про окремі заходи, спрямовані на деокупацію та реінтеграцію тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя. Режим доступу:

<https://www.president.gov.ua/documents/782021-36853>

Українська Правда. (2020, 4 Грудня). Туреччина знає, чий Крим, але РФ продовжить переконувати її в зворотному. Режим доступу

<https://www.google.com.ua/amp/s/www.pravda.com.ua/news/2020/12/4/7275890/index.amp>

UATV. (2019, 28 Серпня). “Чий Крим?”: Історики спростовують міф про “споконвічно російський” півострів (ВІДЕО). Режим доступу <https://uatv.ua/chyj-krym-istoryky-sprostovuyut-mif-pro-spokonvichno-rosijskyj-pivostriv-video/>

USAID. (2020, Серпень) Щорічне опитування USAID-Internews «Ставлення населення до ЗМІ та споживання різних типів медіа у 2020 р.», (с. 15, 56). Режим доступу <https://internews.in.ua/wp-content/uploads/2020/10/2020-Media-Consumption-Survey-FULL-FIN-Ukr-1.pdf>